

עירובין פרק ששי הדר עם הנכרי

משנה :

הדר עם הנכרי בחצר, או עם מי שאינו מודה בעירוב (כותי, כדאמר בפרק 'בכל מערבין' (לא, ב)) - הרי זה אוסר עליו (לטלטל מביתו לחצר, עד שישכור הימנו רשות שיש לו בחצר) .

רבי אליעזר בן יעקב אומר: לעולם אינו אוסר עד שיהו שני ישראלים אוסרין זה על זה (שני ישראלים דרין בשני בתים, ואוסרין זה על זה, ובאין לערב ביניהן - הנכרי אוסר עליהן, אבל על היחיד אינו אוסר; ובגמרא מפרש טעמא) .

אמר רבן גמליאל: מעשה בצדוקי אחד (קסבר רבן גמליאל צדוקי אינו כנכרי, ולא דמי לכותי - דגרי אריות הן, ואינם גרים גמורים, אבל צדוקי - ישראל הוא, ונהפך למינות, ואינו מודה בתורה שבעל פה; כיון דישאל הוא - יכול לבטל רשותו בלא שום שכירות); שהיה דר עמנו במבוי בירושלים (וביטל לנו רשותו), ואמר לנו אבא: מהרו והוציאו את הכלים למבוי (והחזיקו בו כיון דקדש היום מיד, כדי שלא יחזור בו) עד שלא יוציא (כליו תחילה, ויחזור ויחזיק ברשותו) ויאסר עליכם; (ושמע מינה דאינו כנכרי, דאי אגירו מיניה - היכי מצי למהדר? אף על גב דמפיק לא אסר, דהא נקיט דמי!) .

רבי יהודה אומר בלשון אחר: מהרו ועשו צרכיכם במבוי (מבעוד יום, דבשבת לא מהני לכו האי ביטול), עד שלא יוציא ויאסר עליכם (שמא יוציא ויאסור עליכם; דקסבר רבי יהודה: אף על גב דהחזיקו בני מבוי במבוי תחילה - מצי לאהדורי ביה) .

[עיי' תוספות ד"ה אמר רבן גמליאל]

(עירובין סב, א)

גמרא :

יתבי אביי בר אבין ורב חנינא בר אבין, ויתבי אביי גבייהו, ויתבי וקאמרי: בשלמא רבי מאיר [תנא קמא] קסבר: דירת נכרי שמה דירה, ולא שנא חד (ישראל יחידי דר עמו) ולא שנא תרי; אלא רבי אליעזר בן יעקב מאי קסבר? אי קסבר דירת נכרי שמה דירה (ויש לו רשות בחצר, ונמצא ישראל המוציא לחצר מביתו שהוא מיוחד לו - מוציא מרשות לרשות - ורבנן גזרו שלא להוציא מרשות לרשות בלא עירוב, דלמא אתי לאפוקי מרשות היחיד לרשות הרבים) - אפילו חד נמי ניתסר! ואי לא שמה דירה - אפילו תרי נמי לא ניתסר!

אמר להו אביי: וסבר רבי מאיר דירת נכרי שמה דירה? והתניא: 'חצירו של נכרי' - הרי הוא כדיך של כהמה (ואין לו כח לאסור) ' (ורבי מאיר קאמר לה לקמן בברייתא בשמעתי, ורמינן מתניתין עלה ומוקמינן בדליתיה, וישראל אפילו כי ליתיה אוסר, אלמא: דירת נכרי לאו שמה דירה) !

אלא דכולי עלמא דירת נכרי - לא שמה דירה, והכא - בגזירה שמא ילמד ממעשיו קא מיפלגי (אלא משום גזרה שמא ילמוד ישראל מעשיו של נכרי הטריחוהו והפסידוהו חכמים לישראל הדר עמו, כדי שיקשה בעיניו ליתן שכר בכל שבת ושבת, ויצא משם; ובההיא גזרה פליגי רבי מאיר ורבי אליעזר בן יעקב אי גזרינן ליה על ישראל יחיד הדר עם הנכרי או לא); רבי אליעזר בן יעקב סבר: כיון דנכרי חשוד אשפיכות דמים, תרי דשכיחי דדיירי - גזרו בהו, חד לא שכיח (לא שכיח יחידי דדייר בהדיה) - (ומילתא דלא שכיחא) לא גזרו ביה רבנן; ורבי מאיר סבר: זמנין דמקרי (יחידי נמי) ודייר, ו(משום הכי) אמרו רבנן: אין עירוב מועיל במקום נכרי, ואין ביטול רשות מועיל במקום נכרי עד שישכיר, ונכרי לא מוגר (לא יהא רוצה לשכור, ויצא ישראל זה משם) .

מאי טעמא (לא מוגר נכרי)? : אילימא משום דסבר: דלמא אתי לאחזוקי ברשותו, הניחא למאן דאמר שכירות בריאה (חזקה) בעינן [כגון] שיתנה ישראל עמו למלאות כל המבוי כלים אם ירצה, אלא למאן דאמר שכירות רעועה בעינן - מאי איכא למימר?

דאיתמר: רב חסדא אמר: שכירות בריאה, ורב ששת אמר: שכירות רעועה .

מאי 'רעועה', מאי 'בריאה'? : אילימא בריאה = בפרוטה, רעועה = פחות מפרוטה, מי איכא למאן דאמר מנכרי בפחות מפרוטה פרוטה לא? והא שלח רבי יצחק ברבי יעקב בר גיורי משמיה דרבי יוחנן: 'הו' יודעין ששוכרין מן הנכרי אפילו בפחות מפרוטה',

ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: בן נח נהרג (על הגזל) על פחות מפרוטה (דהיא משבע מצות, כדאמר ב'ארבע מיתות' בסנהדרין (נא, ו) ואמר: 'אזהרה' שלהן זו היא מיתתן'; ואשמועינן רבי יוחנן דנכרי לא מחיל אפילו אפחות מפרוטה והוי גזל לדידהו), ולא ניתן להשבון (דגבי ישראל כתיב והשיב את הגזלה [ויקרא ה, כג], אבל בנכרי לא כתיב השבה,

הלכך, כיון שעבר - נהרג, ואינו משלם) ! אלא: 'בריא' = כמוהרקי ואבורגני (למלאות החצר בספטלין וקתידראות אם ירצה), 'רעועה' = בלא מוהרקי ואבורגני. הניחא למאן דאמר שכירות בריאה בעינן, אלא למאן דאמר שכירות רעועה בעינן, מאי איכא למימר? אפילו הכי חשיש נכרי לכשפים, ולא מוגר.

גופא: 'חצירו של נכרי' (אף על גב שסתם חצירות פתוחין לתוכן בתים הרבה) הרי הוא כדיר של בהמה (אין רשות נכרי חלוקה להיחשב רשות לכל אחד ואחד לבדו, דדירת נכרי לא שמה דירה), ומותר להכניס ולהוציא מן חצר לבתים ומן בתים לחצר (וישראל שאינו דר עמהן, שנכנס לאחד מן הבתים בשבת - מותר להוציא מן הבתים לחצר ולא הוי מוציא מרשות המיוחדת לנכרי זה לרשות שהיא לכולן); ואם יש שם ישראל אחד (דר עמהן) - אוסר (אוסר על כל ישראל להוציא מן הבתים לחצר, מפני שהיא כחצירו), דברי רבי מאיר. רבי אליעזר בן יעקב אומר: לעולם אינו אוסר, עד שיהיו שני ישראלים (דרין בשני בתים) אוסרים זה על זה' (רשות הנכרי חלוקה מהן, ואוסר הנכרי על בתיהם והן אוסרין על בתי הנכרי מלהוציא לחצר, דשוויה רבנן לדירת נכרי דירה, כדאמר לעיל; אבל בישראל יחיד לא שוויה רבנן לדירת נכרי דירה, ולא הוה אוסר על ביתו של ישראל ולא ישראל אוסר על ביתו, שאין חילוק רשות בנכרי).

(עירובין סב, ב)

אמר מר: 'חצירו של נכרי הרי הוא כדיר של בהמה' (דנכרי לא אסר מידי, וכי דייר ישראל גביה קאמר רבי מאיר דישראל אוסר על ביתו של נכרי, אבל נכרי אינו אוסר על ביתו של ישראל); והא אנן תנן: 'הדר עם הנכרי בחצר הרי זה אוסר עליו'!! לא קשיא: הא - דאיתיה, הא - דליתיה (דליתיה לנכרי לא אסר, ואם יש שם ישראל אחד - אוסר על ביתו של נכרי, ואפילו ליתא לישראל); ומאי קסבר? אי קסבר 'דירה בלא בעלים שמה דירה' - אפילו נכרי נמי ניתסר! ואי קסבר: 'דירה בלא בעלים לא שמה דירה' - אפילו ישראל נמי לא ניתסר!! לעולם קסבר דירה בלא בעלים - לא שמה דירה; וישראל, דכי איתיה - אסר (משום דירה, דדירת ישראל שמה דירה), כי ליתיה - גזרו ביה רבנן (משום כי איתיה, אבל נכרי, דאפילו כי איתיה לאו שמה דירה, אלא משום שמא ילמד כו'); נכרי, דכי איתיה - גזירה שמא ילמד ממעשיו; כי איתיה - אסר, כי ליתיה - לא אסר. וכי ליתיה לא אסר? והתנן [עירובין פ"ח מ"ה]: 'המניח את ביתו והלך לו לשבות בעיר אחרת, אחד נכרי ואחד ישראל - אוסר, דברי רבי מאיר'!!

התם דאיתי ביומיה (שהלך למקום קרוב, ויבא בו ביום; ואי שרית להו קודם שיבא - מטלטלי נמי אחר שיבא, ולא מסקי אדעתיהו). (לישנא אחרינא: הכי גרסינן: ואם יש שם ישראל אחד, שדר ישראל עם ישראל אחר בבית אחד - הרי זה הנכרי אוסר עליו, דהכי שכיח דדייר, ורישא דקתני הרי הוא כדיר של בהמה' - בישראל הדר יחידי עמו, דלא שכיח דדייר, ואתא רבי אליעזר [בן יעקב] למימר: עד שיהיו דרין בשני בתים; ומשום הכי מותבינן לרבי מאיר וביחידי לא אסר, והתנן כו'; ואי אפשר לומר כן: דהא משנינן הא דאיתיה? הא דליתיה', וכיון דבליתיה מוקמינן לה, כי יש שם ישראל אחר דר עם חבירו בבית - מאי טעמא אסר נכרי? ועוד: דבתוספתא עירובין (פרק חמישי) הכי גרסינן: ואם יש שם ישראל אחד - הרי זה אוסר, מפני שהוא כחצירו, ואי האי 'אוסר' בנכרי קאמר - מאי 'מפני שהוא כחצירו'? ועוד: הא טעמא משום שמא ילמד הוא!)

אמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי אליעזר בן יעקב; ורב הונא אמר: מנהג כרבי אליעזר בן יעקב; ורבי יוחנן אמר: נהגו העם כרבי אליעזר בן יעקב. (הלכה - דדרשינן לה בפירקא ברבי; מנהג - בפירקא לא דרשינן, אבל אורווי מורינן לה בבא לישראל; ומאן דאמר נהגו - אורווי נמי לא מורינן, אבל אי עבדי - לא מחינן בידיהו). אמר ליה אביי לרב יוסף: קיימא לן (ביבמות פרק החולץ בסופיה (מסב, ב)) 'משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי' (כלומר: במקומות מועטין מוחזר במשנה, אבל נקי הוא - דהלכה כמותו בכל מקום), ואמר רב יהודה אמר שמואל: הלכה כרבי אליעזר בן יעקב (הכא אמר שמואל דהלכה כמותו, ומשמע דפשיטא לן דהכי הילכתא) ! מהו לאורוי במקום רבו (כיון דלא תליא בסברא ומילתא פשיטא היא - שרי, או דילמא חוצפא הוא)?

אמר ליה: אפילו ביעתא (ביצה לאוכלה) בכותחא (שיש בו ניסיוני דחלבא, דמילתא פשיטא הוא) [אסור לתמיד להורות במקום רבו].

בעו מיניה מרב חסדא כל שני דרב הונא (אם מותר אם אסור, ולנסותו היה מתכוין, אם יורה במקום רבו), ולא אורי (בשני דרב הונא רביה).

אמר ליה רב יעקב בר אבא לאביי: כגון מגלת תענית, דכתיבא ומנחא (אלו ימים אסורין להתענות, להכי נקט מגילת תענית: שלא היתה דבר הלכה כתובה בימיהן

אפילו אות אחת חוץ ממגילת תענית, ולהכי קרי לה 'מגלה', מהו לאורויי באתריה דרביה?

אמר ליה: הכי אמר רב יוסף: אפילו ביעתא בכותחא.
בעו מיניה מרב חסדא כל שני דרב הונא ולא אורי? רב חסדא אורי בכפרי (כפרי = שם מקום, ולא היה מקומו של רב הונא, ומקומו בפומבדיתא, ושתייהן בבבל) בשני דרב הונא!

(עירובין סג, א)

רב המנונא אורי בחרתא (שם העיר) דארגז (שם האיש שבנאה, והוא אמגושי; כך ראיתי בתשובת הגאונים) בשני דרב חסדא.
רבינא סר סכינא (בדק סכין לטבח) בבבל (ולא אמרו להראות סכין לחכם אלא מפני כבודו של חכם, ונמצא רבינא נוטל לו עטרת כבוד העיר, ורב אשי - רבו במתא מחסיא הוה, והיא מבבל).
אמר ליה רב אשי: מאי טעמא עבד מר הכי?
אמר ליה: והא רב המנונא אורי בחרתא דארגז בשני דרב חסדא (הואיל ולא היה רבו דר בה, אף על פי שהיתה בבבל, ואני לא הוריתי במתא מחסיא שהיא מקומך)!
אמר ליה: לאו 'אורי' אתמר.
אמר ליה: אתמר 'אורי', ואתמר 'לא אורי'; בשני דרב הונא רביה - הוא דלא אורי, ואורי בשני דרב חסדא, דתלמיד חבר דיליה הוה; ואנא נמי, תלמיד חבר (חכם כמותו, אלא שלמד ממנו דבר אחד או יותר) דמר אנא.

אמר רבא: צורבא מרבנן חזי לנפשיה.
רבינא איקלע למחוזא, אייתי אושפיזכניה סכינא וקא מחוי ליה;
אמר ליה: זיל אמטייה לרבא.
אמר ליה: לא סבר מר הא דאמר רבא צורבא מרבנן חזי לנפשיה?
אמר ליה: אנא מיזבן זבינא (כי אכילנא מהאי בישראל בדמי - אנא זבין לה מינך, הלכך לאו לנפשאי, אלא כשאר טבחא הוית לי).

(סימן: זיל"א להני"א מחלי"ף איק"א ויעק"ב).
רבי אלעזר מהגרוניא ורב אבא בר תחליפא איקלעו לבי רב אחא בריה דרב איקא באתריה דרב אחא בר יעקב, בעי רב אחא בריה דרב איקא למיעבד להו עיגלא תילתא (עגלא תילתא - גדל שליש, ואז הוא עומד בעיקר טעם בשרו, כדתנן (בבא מציעא פ"ה מ"ד דף סח, א): 'זמגדלין אותן עד שיהיו משולשין', ואמרין נמי (בבא מציעא סט, א): 'מותר שליש - בשכרך', אלמא אורחיה עד שליש; לישנא אחרינא: שלישי לבטן; וקשה לי הא דאמר בעלמא (סנהדרין סח, ב) 'רב חנינא ורב אושעיא הוו עסקי בספר יצירה, וכל מעלי שבתא איברי להו עגלא תילתא' דהתם מאי שלישי לבטן איכא, הא לא היה בבטן מעולם!); אייתי סכינא וקא מחוי להו;
אמר להו רב אחא בר תחליפא: לא ליחוש ליה לסבא (לרב אחא בר יעקב; ובתמיהה קאמר)?

אמר להו רבי אלעזר מהגרוניא, הכי אמר רבא: צורבא מרבנן חזי לנפשיה. חזי - ואיעניש רבי אלעזר מהגרוניא!
והאמר רבא: צורבא מרבנן חזי לנפשיה?
שאני התם דאתחילו בכבודו (מאחר שנאמר לו דניחוש לסבא והתחילו לדבר בכבודו, לא היה לו לזלזל בדבר);
ואי בעית אימא: שאני רב אחא בר יעקב, דמופלג (הרבה מאד היה זקן וחכם).

אמר רבא: ולאפרושי מאיסורא (ראה תלמיד אדם רוצה לעבור עבירה ורבו שם ושותק) - אפילו בפניו שפיר דמי (מותר לתלמיד לקפוץ ולגעור).
רבינא הוה יתיב קמיה דרב אשי, חזייה לההוא גברא דקא אסר ליה לחמריה בצינתא (בדקל) בשבתא (ואין משתמשין באילן משום שבות), רמא ביה קלא ולא אשגח ביה.
אמר ליה [ההוא גברא לרב אשי]: ליהוי האי גברא [רבינא] בשמתא [שגער בו כאשר רב אשי נמצא שם]!
[לישנא אחרינא: אמר ליה [רבינא לרב אשי]: ליהוי האי גברא בשמתא! [כלומר: הקושר את חמורו יהא בשמתא].]
אמר ליה (רבינא לרב אשי): כי האי גוונא מי מתחזא כאפקרותא (הא מילתא דעבידת קמך השתא, מי הויה חוצפה או לא)?

אמר ליה [משלי כא, ג] אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה': כל מקום שיש בו חילול השם - אין חולקין כבוד לרב (אין תורת חכמה וכבוד ותבונה ויועץ עומדת כנגד חילול השם).

אמר רבא: בפניו - אסור (להורות), וחייב מיתה (בידי שמים; והא דרבא - לאו לאפרושי מאיסור קאי, אלא על הבא לישראל), שלא בפניו - אסור, ואין חייב מיתה.

ושלא בפניו לא? והא תניא: 'רבי אליעזר אומר: לא מתו בני אהרן עד שהורו הלכה בפני משה רבן!' מאי דרוש? [ויקרא א, ט] ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח [וערכו עצים על האש], אמרו: אף על פי שהאש יורדת מן השמים - מצוה להביא מן ההדיוט; ותלמיד אחד היה לו לרבי אליעזר שהורה הלכה בפניו; אמר רבי אליעזר לאימא שלום אשתו: "תמיה אני אם יוציא זה שנתו" - ולא הוציא שנתו. אמרה לו: נביא אתה? אמר לה: לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי, אלא כך מקובלני: כל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה. ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: אותו תלמיד - יהודה בן גוריא שמו, והיה רחוק ממנו שלש פרסאות. 'בפניו' הוה? והא 'רחוק ממנו שלש פרסאות קאמר'?! וליטעמך, שמו ושם אביו למה? אלא: שלא תאמר משל היה. (והאי דקתני 'רחוק ממנו' - שהיה רחוק מקומו ממקום רבו שלש פרסאות, ומיהו, כי אורי - קמיה אורי)

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: כל המורה הלכה בפני רבו - ראוי להכישו נחש, שנאמר [איוב לב, ו] (ו) ויען אליהוא בן ברכאל הבוזי ויאמר צעיר אני לימים [ואתם ישישים] על כן זחלתי ואירא [מחות דעי אתכם] וכתוב [דברים לב, כד] [מזי רעב ולחמי רשף וקטב מירי ושושן בהמות אשלח בם] עם חמת זחלי עפר.

זעירי אמר רבי חנינא: נקרא חוטא, שנאמר [תהלים קיט, יא] בלבי צפנתי אמרתך למען לא אחטא לך (צפנתי אמרתך = כנסתי דברי מלהורות, במקום שאהא חוטא עליהן). רב המנונא רמי: כתיב 'בלבי צפנתי אמרתך' וכתוב [תהלים מ, י] בשרתי צדק בקהל רב [הנה שפתי לא אכלא ה' אתה ידעת] (צדק = דברי תורה)?! לא קשיא; כאן - בזמן שעירא היאירי קיים (עירא היאירי - רבו הוה, כדכתיב

[שמואל ב, כ, כו] היה כהן לדוד = רב לדוד), כאן - בזמן שאין עירא היאירי קיים. אמר רבי אבא בר זבדא: כל הנותן מתנותיו לכהן אחד - מביא רעב לעולם, שנאמר [שמואל ב, כ, כו] [וגם] עירא היאירי היה כהן לדוד: לדוד - הוא דהוה כהן, לכולי עלמא לא? אלא: שהיה משגר לו מתנותיו; וכתוב [בפסוק] בתריה [שמואל ב, כא, א] ויהי רעב בימי דוד [שלש שנים שנה אחרי שנה ויבקש דוד את פני ה' ויאמר ה' אל שאול ואל בית הדמים על אשר המית את הגבעונים].

רבי אליעזר אומר: (לעיל קאי: אדזעירי, במורה הלכה בפני רבו) מורידין אותו מגדולתו, שנאמר [במדבר לא, כא] ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא [הבאים למלחמה זאת חקת התורה אשר צוה ה' את משה]; אף על גב דאמר להו: לאחי אבא צוה, ואותי לא צוה (דחלק כבוד למשה, דכתיב אשר צוה ה' את משה - והורה הלכות גיעול: אך את הזהב [במדבר לא, כב]) - אפילו הכי איענש (לירד מגדולה שפסקו לו מקמי הכי), דכתיב [במדבר כז, כא] ולפני אלעזר הכהן יעמד [ויושאל לו במשפט האורים לפני ה' על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוא וכל בני ישראל אתו וכל העדה] (שהיה עתיד יהושע להיות צריך לישראל דבר הלכה מאלעזר) - ולא אשכחן (לאחר מיתת משה) דאיצטריך ליה יהושע (לאלעזר לשאול כלום).

אמר רבי לוי: כל דמותיב מלה (משיב דבר = מורה הלכה) קמיה רביה - אזיל לשאול (למיתה) בלא ולד, שנאמר [במדבר יא, כח] ויען יהושע בן נון משרת משה מבחריו ויאמר אדני משה כלאם (ראויים הם לכך, דהוי ליה כמורה הלכה),

(עירובין סג, ב)

וכתיב [דברי הימים א, ז, כו] נון בנו יהושע בנו (ובתר יהושע לא חשיב בן). ופליגא דרבי אבא בר פפא, דאמר רבי אבא בר פפא: לא נענש יהושע (להיות ערירי) אלא בשביל שביטל את ישראל לילה אחת מפריה ורביה, שנאמר [יהושע ה, יג] ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא [והנה איש עמד לנגדו וחרבו שלופה בידו וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה אם לצרינו] וכתוב [יהושע ה, יד] ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי [ויפל יהושע אל פניו ארצה וישתחו ויאמר לו מה אדני מדבר אל עבדו], אמר לו: אמש ביטלתם תמיד של בין הערבים, ועכשיו ביטלתם תלמוד תורה. על איזה מהן באת?

אמר לו: **עתה באתי**. (מדכתיב וחרבו שלופה בידו - מכלל דלפורענות בא, ועתה באתי דקאמר ליה - הכי קאמר ליה: על עבירה של עכשיו באתי, ומדאיצטריך למימר על של עכשיו - מכלל דאכתי הוה אחריתי, ומאי היא? - הכי קאמר ליה: אמש ביטלתם תמיד של בין הערבים, בערב ביטלתם התמיד, ועכשיו שחשיכה אתם מבטלים תלמוד תורה, לפי שהיו עסוקים במלחמה ביום לא היה להן עת לעסוק בתורה אלא בלילה;) (והדבר מוכיח שעל עסקי תלמוד תורה הוכיחו, מדכתיב קרא אחרינא במלחמה של עי שהיתה אחריה:)
מיד [יהושע ח, יג] וישימו העם את כל המחנה אשר מצפון לעיר ואת עקבו מים לעיר וילך יהושע בלילה ההוא בתוך העמק, ואמר רבי יוחנן: מלמד שהלך בעומקה של הלכה;
וגמירי: דכל זמן שארון ושכינה שרויין שלא במקומן - אסורין בתשמיש המטה (ואותו לילה שהוכיחם המלאך היו מבטלים תלמוד תורה, בשביל שהיו אורבין על העיר, ולא החזירו בערב את ארון למקומו בגלגל, והוא הלילה שביטלו מפריה ורביה).

אמר רבי שמואל בר איניא משמיה דרב: גדול תלמוד תורה יותר מהקרבת תמידין, דאמר ליה: **עתה באתי**.
אמר רב ברונא אמר רב: כל הישן בקילעא שאיש ואשתו שרויין בה - עליו הכתוב אומר [מיכה ב, ט] **נשי עמי תגרשון מבית תענוגיה** [מעל עלליה תקחו הדרי לעולם].

ואמר רב יוסף: אפילו באשתו נדה.
רבא אמר: אם אשתו נדה היא - תבא עליו ברכה!
ולא היא, דעד האידנא מאן נטריה?

ההוא מבואה דהוה דייר בה לחמן בר ריסתק (כך שמו), אמרו ליה: אוגר לן רשותך!
לא אוגר להו.

אתו אמרו ליה לאביי; אמר להו: זילו בטילו רשותיכו (דמבוי) לגבי חד, הוה ליה יחיד במקום נכרי, ויחיד במקום נכרי לא אסר (אף על גב דאינהו אסורים להוציא מחצרותיהם למבוי, כדתנן [עירובין פ"ו מ"ג דף ס"ב, ב]: **זנתו לו רשותן - הוא מותר והן אסורין**) - אהני ליה מיהא לטלטל בכל המבוי כלים ששבתו בתוכו וכלים ששבתו בבית היחיד שבטלו רשותן אצלו, דאי לאו הכי - אסירי לטלטולי ביה, כדאמרינן במסכת שבת בפרק 'דבי אליעזר אומר אם לא הביא כלי' (קלב, ב).

אמר ליה: מידי הוא טעמא אלא דלא שכיח דדיירי - והכא הא קדיירי!
אמר להו: כל בטולי רשותיהו גבי חד - מילתא דלא שכיחא היא, ומילתא דלא שכיחא לא גזרו בה רבנן. [עיי' תוד"ה בטילו]
אזל רב הונא בריה דרב יהושע אמרה לשמעטא קמיה דרבא, אמר ליה:

(עירובין סד, א)
אם כן ביטלת תורת עירוב מאותו מבוי!
דמערבי (ביניהן אף על גב דלא מהני).
יאמרו 'עירוב מועיל במקום נכרי'!
דמכרזינן ("הו יודעין שאין עירובנו מועיל כלום, ואין אנו מוציאין מחצרותינו למבוי, ומה שאנו מטלטלין בתוכו - בשביל שרשות היחיד היא").
אכרזתא לדרדקי (וכי הכרזה זו מועיל לדורות הבאין, שיראו אותן מטלטלין כאן ולא שמעו בהכרזה)?

אלא אמר רבא: ליזיל חד מינייהו - ליקרב ליה ולשאול מיניה דוכתא (ישתדל עם הנכרי עד שיהא אוהבו, וישאל לו הנכרי מקום בחצרו לאתנוחי ביה מידי), ולינה ביה מידי, דהוה ליה כשכירו ולקיטו (שכירו - לעבודת כל השנה, ולקיטו - לימות הקציר והאסיף) (דכיון דהשתא דייר ישראל בחצר הנכרי - הוה ליה האי ישראל כשכירו ולקיטו של נכרי), ואמר רב יהודה אמר שמואל: אפילו שכירו ואפילו לקיטו (של נכרי, אם ישראל הוא) - נותן עירובו (עם בני מבוי) ודיו.
אמר ליה אביי לרב יוסף: היו שם (בבית הנכרי) חמשה שכירו וחמשה לקיטו (דרין בחדרים ובעליות) - מהו (שאילו היתה רשות שלהן - היו צריכין לתת כולן בעירוב, כדתנן במתניתין [פ"י מ"ו דף ע"א, א]: **זמזדין בזמן שמקצתן שרויין בחדרים** כו'), והשתא דרשותא דנכרי, מהו לתת כולן בעירוב: אם שכח האחד ולא נתן - אוסר על בני מבוי? מי אמרינן כי היכי דשוניהו ליה לשכיר וללקיט כבעלים להקל, ולהתיר עירובו במבוי זה - הו נמי בעלים להחמיר? או דלמא לקולא שווניהו רבנן כבעלים, אבל לחומרא - לא, דכל בעירובין להקל, והני דירה ודאי לאו דידהו היא)?
אמר ליה: אם אמרו שכירו ולקיטו להקל, יאמרו שכירו ולקיטו להחמיר?

גופא אמר רב יהודה אמר שמואל: אפילו שכירו ואפילו לקיטו -
 נותן עירובו ודיו.
 אמר רב נחמן: כמה מעליא הא שמעתא.
 אמר רב יהודה אמר שמואל: שתה רביעית יין אל יורה.
 אמר רב נחמן: לא מעליא הא שמעתא; דהא אנא, כל כמה דלא שתינא
 רביעתא דחמרא - לא צילא דעתאי.
 אמר ליה רבא: מאי טעמא אמר מר הכי (זו נאה וזו אינה נאה)? האמר רבי
 אחא בר חנינא: מאי דכתיב [משלי כט, ג] [איש אהב חכמה ישמח אביו] ורעה זונות יאבד הון?
 - כל האומר "שמועה זו נאה", ו"זו אינה נאה" ('דועה זונות' - נוטריקון: זו
 נאה וארענה, ואעסוק בה, כדי שתתקיים בידי) - מאבד הונה של תורה (כבודה של תורה,
 וסופה להשתכח ממנו) !
 אמר ליה: הדרי בי (לא אוסיף עוד).
 אמר רבה בר רב הונא: שתוי אל יתפלל, ואם התפלל - תפלתו
 תפלה. שיכור אל יתפלל, ואם התפלל - תפלתו תועבה.
 היכי דמי 'שתוי' והיכי דמי 'שיכור'?
 כי הא: דרבי אבא בר שומני ורב מנשיא בר ירמיה מגיפתי, הו
 קא מפטרי מהדדי אמעברא דנהר יופטי; אמרו: כל חד מינן לימא
 מילתא דלא שמיע לחבריה, דאמר מרי בר רב הונא: לא יפטר אדם
 מחברו אלא מתוך דבר הלכה, שמתוך כך זוכרו.
 פתח חד ואמר: היכי דמי 'שתוי' והיכי דמי 'שיכור'? שתוי - כל
 שיכול לדבר לפני המלך, שיכור - כל שאינו יכול לדבר לפני
 המלך.
 פתח אידך ואמר: המחזיק בנכסי הגר מה יעשה ויתקימו בידו
 (המחזיק בנכסי הגר - מידי דתמיהה היא, ותוהו בה אינשי, לפי שבאו לו בלא יגיעה, לפיכך אין מתקיימן,
 אם לא על ידי מצוה) - יקח בהן ספר תורה (במקצתם, ובשכר אלו יתקיימו האחרים בידו).
 אמר רב ששת: אפילו

(עירובין סד, ב)
 בעל בנכסי אשתו (בעי למיעבד בהו מצוה, דמילתא דתוהו בה אינשי נמי היא, ושלטא בהו עינא
 בישא).

רבא אמר: אפילו עבד עיסקא ורווח.
 רב פפא אמר: אפילו מצא מציאה.
 אמר רב נחמן בר יצחק: אפילו כתב בהו תפילין (נמי מיקיימו בידיה).
 ואמר רב חנין ואיתימא רבי חנינא: מאי קראה (דעל ידי דעבד בהו מצוה
 מיקיימי בידיה)? - דכתיב [במדבר כא, ב] וידר ישראל נדר [לה' ויאמר אם נתן תתן את העם הזה בידי
 והחרמתי את עריהם] (והחרמתי - לשון הקדש, ועל ידי כך נשמעת תפלתם ונפלו בידם).
 אמר רמי בר אבא: דרך מיל, ושינה כל שהוא (או זו או זו) - מפגיין
 את היין. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא: לא שנו אלא ששתה כדי
 רביעית, אבל שתה יותר מרביעית - כל שכן שדרך טורדתו ושינה
 משכרתו.
 ודרך מיל מפיגה היין? והתניא:

'מעשה ברכן גמליאל שהיה רוכב על החמור, והיה מהלך מעכו
 לכזיב, והיה רבי אילעאי מהלך אחריו; מצא גלוסקין בדרך,
 אמר לו: אילעאי, טול גלוסקין מן הדרך! מצא נכרי אחד,
 אמר לו: מבגאי, טול גלוסקין הללו מאילעאי!
 ניטפל לו רבי אילעאי (נתקרב אצל הנכרי), אמר לו: מהיכן אתה?
 אמר לו: מעיירות של בורגנין;
 ומה שמך?

'מבגאי' שמני (כך שמי).
 כלום היכירך רבן גמליאל מעולם?
 אמר לו: לאו.
 באותה שעה למדנו שכוון רבן גמליאל ברוח הקודש [שידע את
 שם הנכרי];

ושלשה דברים למדנו באותה שעה: למדנו שאין מעבירין על
 האוכלין (המוצא אוכלין בדרך - אינו רשאי לעבור עליהן ולהניחן שם),
 ולמדנו שהולכין אחרי רוב עובדי דרכים (מדלא שרא ליה לרבי אלעאי
 למיכלינהו, דאחזקיהו בחזקת פיתן של נכרים, שרוב עובדי דרכים נכרים הן),

ולמדנו שחמצו של נכרי אחר הפסח (שאחר הפסח היה) מותר בהנאה (כגון הכא, דאיכא טובת הנאה לנכרי);

כיון שהגיע לכזיב - בא אחד לישאל על נדרו, אמר לזה שעמו (לרבי אלעאי): כלום שתינו רביעית יין האיטלקי? אמר לו: הן.

אם כן יטייל אחרינו עד שיפיג יינינו. וטייל אחריהן שלשה מילין, עד שהגיע לסולמא של צור (מעלות הר גבוה); כיון שהגיע לסולמא דצור - ירד רבן גמליאל מן החמור, ונתעטף וישב, והתיר לו נדרו. והרבה דברים למדנו באותה שעה: למדנו שרביעית יין האיטלקי משכר, ולמדנו: שיכור אל יורה, ולמדנו שדרך מפיגה את היין, ולמדנו שאין מפירין נדרים לא רכוב ולא מהלך ולא עומד אלא יושב.

קתני מיהת 'שלשה מילין'!

שאני יין האיטלקי - דמשכר טפי.

והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא: לא שנו אלא ששתה רביעית, אבל שתה יותר מרביעית (וכיון דין האיטלקי הוה, ומשכר טפי - הוה ליה כיותר מרביעית) - כל שכן דרך טורדתו ושינה משכרתו!

רכוב שאני (דאין לו טורח הדרך).

השתא דאתית להכי - לרמי בר אבא (דאמר: דרך מיל, והכא תני 'שלשה מילין') נמי לא קשיא: רכוב שאני (דאין לו טורח ולפיכך אין מפיגו כל כך).

איני? והאמר רב נחמן: 'מפירין נדרים בין מהלך בין עומד ובין רכוב'?

תנאי היא (במסכת נדרים), דאיכא למאן דאמר פותחין בחרטה (צריך לחכם למצוא פתח לשואל שיהא לו פתחון פה לומר: "לדעת כן לא נדרתי, ואלו הייתי יודע שכן הוא - לא הייתי נודר", ונמצא נדר נעקר מאליו) ואיכא למאן דאמר אין פותחין בחרטה (אין צריך לפתוח לו בחרטה, אלא החכם עוקרו אף על פי שאינו מוצא לו טעם עקירה, רבן גמליאל סבר כמאן דאמר פותחין, לפיכך הוצרך ישוב הדעת לחשב איזה פתח ימצא לו), דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: מאי פתח ליה רבן גמליאל לההוא גברא? [משלי יב, ח] יש בוטה כמדקרות חרב ולשון חכמים מרפא: כל הבוטה (הנודר נדר) - ראוי לדוקרו בחרב (דלמא לא מקיים ליה, והיינו פתח, דקאמר ליה: אילו היית יודע שאסור לנדר, וחייב מיתה אתה עליו, כלום היית נודר, ואמר ליה האין: לא), אלא שלשון חכמים מרפא (שמתיירין לו נדר).

אמר רב: 'ואין מעבירין על האוכלין'; אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: לא שנו אלא בדורות הראשונים, שאין בנות ישראל פרוצות בכשפים, אבל בדורות האחרונים, שבנות ישראל פרוצות בכשפים - מעבירין.

תנא: 'שלימין - מעבירין, פתיתין - אין מעבירין' (אלא נוטלין אותן, דליכא למיחש לכשפים).

אמר ליה רב אסי לרב אשי: ואפתיתין לא עבדן (כשפים)? והכתיב [יחזקאל יג, ו] ותחללנה אתי אל עמי בשעלי שערים ובפתותי לחם [להמית נפשות אשר לא תמותנה ולחיות נפשות אשר לא תחיינה בזבכם לעמי שמעי כזב]? דשקלי באגריהו (פתיתי לחם לעשות כשפים מדברים אחרים, והכי קאמר נביא: בשביל פיתותי לחם שנותנים לכן בשכרן - חיללתן את שמי בתוך עמי, שהייתן עושות בהן כשפים לנביאי הבעל להטעות את עמי).

אמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה:

(עירובין סה, א)

'יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שחרב בית המקדש ועד עכשיו' (לטעון על כל ישראל לפני הקדוש ברוך הוא דבר שיפטרו כולן מדינא לעתיד לבוא לומר שהן שיכורים ואין נתפשין על עונם), שנאמר: [ישעיהו נא, כא] לכן שמעי נא זאת ענינה ושכרת ולא מיין.

מיתבי [תוספתא תרומות פ"ג מ"א [ליברמן]]: 'שיכור - מקחו מקח וממכרו ממכר; עבר עבירה שיש בה מיתה - ממיתין אותו, מלקות - מלקין אותו; כללו של דבר: הרי הוא כפיקח לכל דבריו, אלא שפטור מן התפלה.'

מאי 'יכולני לפטור' דקאמר? - נמי מדין תפלה (אם דנין אותן על שלא היו מתפללין בכוונה, יכול אני לפטורן).

אמר רבי חנינא: לא שנו אלא שלא הגיע לשכרותו של לוט, אבל הגיע לשכרותו של לוט - פטור מכולם.

אמר רבי חנינא: כל המפיק 'מגן' (המעביר תפלת מגן אברהם, שאינו אומרה) בשעת גאווה (בשעת שיכרות אינו מתפלל) - סוגרין וחותמין צרות בעדו (שלא יבאו עליו), שנאמר [איוב מא, ז] גאווה אפיקי מגנים סגור חותם צר. מאי משמע דהאי 'אפיק' - לישנא דעבורי הוא? דכתיב [איוב ו, טז] אחי בגדו כמו נחל כאפיק נחלים יעברו. רבי יוחנן אמר: 'כל שאינו מפיק' אתמר (דהאי מפיק - לישנא דגלויי הוא, והכי קאמר: כל שאינו מגלה תפלה בשעת שיכרות, כלומר: שאינו מתפלל). מאי משמע דהאי 'מפיק' לישנא דגלויי הוא? דכתיב [תהלים יח] ויראו אפיקי מים ויגלו מוסדות תבל [מגערתך ה' מנשמת רוח אפך] (אפיקי מים = גילויי הים, כדכתיב ויגלו מוסדות).

מכדי קראי משמע בין למר ובין למר, מאי בינייהו? איכא בינייהו דרב ששת, דרב ששת מסר שינתיה לשמעיה (אמר לו: הניחני לישן מעט, וכשיגיע זמן תפלה הקיצני); מר אית ליה דרב ששת, ומר (רבי חנינא, דאמר אעבורי בעי) לית ליה דרב ששת (ואסור להתפלל עד שיעור מאליו).

אמר רב חייא בר אשי אמר רב: כל שאין דעתו מיושבת עליו - אל יתפלל, משום שנאמר 'בצר אל יורה' (בדקתי אחר המקרא זה, ואינו בכל הכתובים, ושמא בספר בן סירא הוא).

רבי חנינא ביומא דרתח לא מצלי.

אמר: 'בצר אל יורה' כתיב. [ראה מהרש"א]

מר עוקבא ביומא דשותא (יומא דשותא - רוח דרומית מנשבת בו, וחזקה) לא הוה נפיק לבי דינא.

אמר רב נחמן בר יצחק: הלכתא בעיא צילותא כיומא דאסתנא (כשמנשבת רוח צפונית - יום אורה הוא, ונוח לכל, כדאמר ביבמות בפרק 'הערל' (עב, א): מפני מה לא מלו ישראל במדבר? - מפני שלא נשבה בהן רוח צפונית, אבל ביומא דשותא אמר התם: לא מהלינן ביה, ולא מסוכרין [מקזיין דם] ביה).

אמר אביי: אי אמרה לי אם קריב כותחא (אפילו ציווי עבודה קלה היתה מבטלת אותי) - לא תנאי (לא הייתי שונה כמו ששנית).

אמר רבא: אי קרצתן כינה - לא תנאי.

מר בריה דרבינא עבדה ליה אמיה שבעה מני לשבעה יומי [בגדים לשבעה ימים שיהיו תמיד נקיים].

אמר רב יהודה: לא איברי ליליא אלא לשינתא.

אמר רבי שמעון בן לקיש: לא איברי סיהרא אלא לגירסא.

אמרי ליה לרבי זירא: מחדדן שמעתך!

אמר להו: דיממי נינהו.

אמרה ליה ברתיא דרב חסדא לרב חסדא: לא בעי מר מינס פורתא?

אמר לה: השתא אתו יומי דאריכי וקטיני (ימים שהוא בקבר; 'אריכי' - לישן, ו'קטיני' - לעסוק בתורה ובמצות), ונינום טובא (ונישן הרבה).

אמר רב נחמן בר יצחק: אנן - פועלי דיממי אנן.

רב אחא בר יעקב יזיף ופרע (היה קובע לו לשנות כך וכך פרקים ביום, והיה רגיל לעסוק ביום, ופעמים שהיה טרוד במזונותיו ביום, ופורע קביעות עתו בלילה).

אמר רבי אלעזר: הבא מן הדרך - אל יתפלל שלשה ימים (שאיין דעתו

מיושבת עליו מפני טורח הדרך), שנאמר [עזרא ח, טז] ואקבצם אל הנהר הבא אל אחוא ונחנה שם ימים שלשה ואבינה בעם [ובכהנים ומבני לוי לא מצאתי שם] (ונחנה שם ימים שלשה - והדר ואבינה - מכלל דעד השתא לא הויא בינה).

אבוה דשמואל, כי אתי באורחא לא מצלי תלתא יומי.

שמואל לא מצלי בביתא דאית ביה שיכרא (ריח השכר משכרתו).

רב פפא לא מצלי בביתא דאית ביה הרסנא (משום ריחא).

אמר רבי חנינא: כל המתפתה (שמפייסין אותו על דבר ומתרצה) ביינו (כשטוב לבו ביי) - יש בו מדעת קונו, שנאמר [בראשית ח, כא] וירח ה' את ריח הניחח [ויאמר ה' אל לבו לא אסף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מנעריו ולא אסף עוד להכות את כל חי כאשר

עשיתין] (ריח הניחוח - ואמרן לעיל דריחא דומיא דמשתייא הוא, וכתיב ויאמר אל לבו לא אוסיף וגו' - דאירצ').

אמר רבי חייא: כל המתישב ביינו (ששותה יין ואין דעתו מטרפתו) - יש בו דעת שבעים זקנים: 'יין' ניתן בשבעים אותיות (כך חשבונו בגימטריא), ו'סוד' ניתן בשבעים אותיות, נכנס יין יצא סוד (זה, הואיל ולא יצא סודו - שקול הוא כסנהדרין של שבעים).

אמר רבי חנין: לא נברא יין אלא לנחם אכלים ולשלם שכר רשעים (ששותין ושמהין ומקבלין עולמן בחייהם), שנאמר [משלי לא, ו] תנו שכר לאובד [יין למרי נפש] (לאובד = רשע).

אמר רבי חנין בר פפא: כל שאין יין נשפך בתוך ביתו כמים - אינו בכלל ברכה (לא הגיע לסוף ברכה גמורה, ואפילו הוא עשיר בדברים אחרים), שנאמר [שמות כג, כה] [ועבדתם את ה' אלהיכם] וברך את לחמך ואת מימך [והסרתי מחלה מקרבך]: מה לחם שניקח בכסף מעשר (שמותו ללוקחו בכסף מעשר שני בירושלים; הכל ניקח בכסף מעשר חוץ מן המים ומלח, בפרק 'בכל מערבין' (עירובין כו, ב)) - אף מים שניקח בכסף מעשר, ומאי ניהו - יין, וקא קרי ליה 'מים'.

(ירובין סה, ב)

אי נשפך בביתו כמים - איכא ברכה, ואי לא - לא (הוי בכלל ברכה, ואי לא - לא).

אמר רבי אילעאי: בשלשה דברים אדם ניכר (אם הגון הוא): בכוסו (אם דעתו מיושבת עליו בינו), ובכיסו (כשנושא ונותן עם בני אדם, אם באמונה הוא עושה), ובכעסו (שאינו קפדן יותר מדאי). ואמרי ליה: אף בשחקו.

אמר רב יהודה אמר רב: ישראל ונכרי בפנימית (שתי חצירות זו לפני זו, והיה לו לבן פנימית דריסת הרגל על בן חיצונה), וישראל בחיצונה, בא מעשה לפני רבי ואסר (בחיצונה, עד שישכיר), ולפני רבי חייא ואסר. יתוב רבה ורב יוסף בשילהי פירקיה דרב ששת (לאחר שסיים הדרשה), ויתיב רב ששת וקאמר: כמאן אמרה רב לשמעתי - כרבי מאיר (דלא בעי שני ישראלים אוסרין זה על זה); כרכיש רבה רישיה (הודה לדבריו).

אמר רב יוסף: תרי גברי רבובי כרבנן ליטעו בהאי מילתא? אי כרבי מאיר - למה לי ישראל בחיצונה (דבעינן שני ישראלים)? וכי תימא: מעשה שהיה כך היה - והא בעו מיניה מרב: פנימי במקומו (בחצר הפנימית) מהו (להוציא מביתו לחצר)? ואמר להן: מותר (אלמא: לא אסר אלא בחיצונה, שרשות שני ישראלים שולטת בה)!

ואלא מאי - כרבי אליעזר בן יעקב? האמר: 'עד שיהו שני ישראלים אוסרין זה על זה' (והני לאו אוסרים זה על זה ניהו, דהא אמרי רבנן בשילהי פירקין: רגל המותרת במקומה - אינה אוסרת שלא במקומה משום דריסת הרגל, ואף על פי שלא עירבה עמה)!

אלא (רב) כרבי עקיבא (סבירא ליה, והוו להו שני ישראלים אוסרין זה על זה; הלכך אסר נכרי עלייהו), דאמר: 'רגל המותרת במקומה - אוסרת שלא במקומה'? למה לי (משום) נכרי? אפילו ישראל נמי (ישראל פנימי לחודיה נמי אסר על חיצון)?! אמר רב הונא בריה דרב יהושע: לעולם כרבי אליעזר בן יעקב וכרבי עקיבא, והכא במאי עסקינן - כגון שעירבו, וטעמא - דאיכא נכרי דאסיר, אבל ליכא נכרי - לא אסיר (לעולם כרבי אלעזר - משום הכי פנימי במקומו מותר וחיצון אסור: משום דריסת הרגל דפנימי כרבי עקיבא, וכיון דאסר עליה - הוו להו בחיצונה שני ישראלים אוסרין זה על זה - ומהני נכרי לבטל את עירובן אפילו עירבו; ואי ליכא נכרי, כי עירבו - שרי).

בעא מיניה רבי אלעזר מרב: ישראל ונכרי בחיצונה, וישראל בפנימית מהו? התם טעמא - משום דשכיח דדייר, דמירתת נכרי (להרוג את ישראל הדר עמו בפנימית) וסבר: השתא אתי ישראל (דחיצונה ותבע ליה מיניה), ואמר לי: ישראל דהוה גבך היכא? (ולא מצינו למימר ליה נפק אזיל ליה לבראי, דאמר לי: אי הוה נפיק - אנא חזא ליה?) אבל הכא - אמינא ליה: נפק אזיל ליה? או דילמא: הכא נמי מירתת, דסבר: השתא אתי ישראל וחזי לי?

אמר ליה: [משלי ט, ט] **תן לחכם ויחכם עוד** [הודע לצדיק ויוסף לקח] (תן לחכם ויחכם עוד - כי היכי דהתם אסור, הכא נמי אסור).

ריש לקיש ותלמידי דרבי חנינא איקלעו לההוא פונדק (דהו דיירי ביה בההוא חצר תרי ישראלים וחד נכרי ששכר את דירתו מחבירו נכרי; פונדק - יש בו חדרים פתוחין לחצר, והאכסנאים נכנסים בהן, ואוסרין זה על זה בשבת), ולא הוה שוכר והוה משכיר (ואותו שבת לא היה שם אותו נכרי השוכר, אלא נכרי המשכיר, והיו יראים שמא יבא נכרי בשבת). אמרו: מהו למיגר מיניה? כל היכא דלא מצי מסליק ליה (משכיר לשוכר עד זמנו) - לא תיבעי לך דלא אגרינא (דודאי [לאן] ברשותיה הוא, ולא מצינן למיגר מיניה); כי תיבעי - היכא דמצי מסליק ליה, מאי? כיון דמצי מסליק - אגרינא, או דילמא: השתא מיהא הא לא סלקיה! אמר להן ריש לקיש: נשכור (דספק דבריהם להקל), ולכשנגיע אצל רבותינו שבדרום נשאל להן. אתו שיילו לרבי אפס, אמר להן: יפה עשיתם ששכרתם.

רבי חנינא בר יוסף ורבי חייא בר אבא ורבי אסי איקלעו לההוא פונדק, דאתא נכרי מרי דפונדק בשבתא (דמאתמול שפיר מצו לערובי דיורין דישראל דהו ביה, משום דנכרי לא אסר עלייהו היכא דליתיה - ולא עירבו מאתמול ולא הו מטלטלי בחצר). (כי אתא נכרי) אמרו: מהו למיגר מיניה (והדר נבטל רשות לגבי חד, וההוא מיהו לישתרי להוציא)? שוכר כמערב דמי, מה מערב מבעוד יום - אף שוכר מבעוד יום, או דילמא: שוכר כמבטל רשות דמי, מה מבטל רשות - ואפילו בשבת (כדתנן במתניתין: *צ"ת הלל אומרים משתחשך כו'*), אף שוכר - ואפילו בשבת? רבי חנינא בר יוסף אמר: נשכור, ורבי אסי אמר: לא נשכור. אמר להו רבי חייא בר אבא: נסמוך על דברי זקן, ונשכור. אתו שיילו ליה לרבי יוחנן, אמר להן:

(עירובין סו, א)

יפה עשיתם ששכרתם.

תהו בה נהרדעי: ומי אמר רבי יוחנן הכי? והאמר רבי יוחנן: 'שוכר - כמערב דמי'; מאי לאו: מה מערב מבעוד יום - אף שוכר מבעוד יום!?

לא (דלקולא אקשינהו רבי יוחנן, ולא לחומרא, דכל בעירובין - להקל): מה מערב ואפילו בפחות משה פרוטה - אף שוכר בפחות משה פרוטה, ומה מערב - אפילו שכירו ולקיטו (דנכרי, אם ישראל הוא כדאמר לעיל (עירובין טז, א): *נותן עירובו ודיו'*), אף שוכר - אפילו שכירו ולקיטו (דנכרי, אם נכרי הוא, משכיר רשות אדוניו לדיורי החצר); ומה מערב, חמשה שרוין בחצר אחת - אחד מערב על ידי כולן (כגון שתי חצירות ופתח ביניהן, ובאו לערב זו עם זו - אחד מוליך עירובה של זו לתוך של זו והוי שליח לחבירו, כדתינא בהאי פירקא (עירובין עב, ב): חמשה שגבו את עירובן כשהן מוליכין אותו למקום אחר - אחד מוליך על ידי כולן), שוכר נמי, חמשה (ישראל) שרוין (עם הנכרי) בחצר אחת - אחד שוכר על ידי כולן (אחד מהן שוכר מן הנכרי בשביל כולן).

תהי בה רבי אלעזר (בהא מילתא דאמרן לעיל ששכרו מן הנכרי ואחר כך ביטלו; ו'תהי' - לשון מריח, כמו 'בת תיהא' דמסכת עבודה זרה (סג, ב), כלומר: מעיין ומחשב לדעת טעמו של דבר). אמר רבי זירא: מאי תהיא דרבי אלעזר? אמר רב ששת: גברא רבה כרבי זירא לא ידע מאי תהיא דרבי אלעזר? קא קשיא ליה דשמואל רביה, דאמר שמואל: 'כל מקום שאוסרין (זה על זה בלא עירוב) ומעריבין (ואם היו רוצין לערב יכולין לערב) - מבטלין (אם שכחו ולא עירבו - מבטלין רשותן לאחד מהן, והוי כוליה חצר ידיה, ותהא מותרת לסלטל בכולה, ובלבד שלא יוציאו מן הבתים לחצר אלא מביתו של אותו יחיד בלבד), מעריבין ואין שאוסרין, אוסרין ואין מעריבין - אין מבטלין' [כיצד?]: 'כל מקום שאוסרין ומעריבין - מבטלין', כגון שתי חצירות זו לפני זו (גירסת רש"י: *לאתווי שתי חצירות זו לפני זו* - דהיכא דלא עירבה פנימית לעצמה - אסרה אחיצונה; אפילו לרבנן, דפליגי עליה דרבי עקיבא - מודו דרגל האוסרת במקומה אוסרת שלא במקומה, כגון בחיצונה משום דריסת הרגל שיש לה עליה, ואם רצתה לערב עמה - מעריבין, ואם שכחו ולא עירבו - מבטלין בני פנימית רשותן לבני חיצונה אותו דריסת הרגל שיש לה עליה); 'מעריבין ואין אוסרין - אין מבטלין', כגון שתי חצירות (פתוחות למבוי או לרשות הרבים) ופתח אחד ביניהן (מעריבין אם רוצין, ואם לא עירבו זו עם זו - זו מותרת לעצמה וזו מותרת לעצמה), 'אוסרין ואין מעריבין - אין מבטלין' (אם הוצרכו לסלטל מזו לזו, אין מבטלין רשות של זו לזו, דלא תקון רבנן ביטול רשות אלא היכא דאסרי עלייהו), 'לאתווי מאי? לאו לאתווי נכרי' (שדר עם שני ישראלים בחצר, שאוסרין אותן שני ישראלים זה על זה, ואין יכולין

לערב בשביל הנכרי, וקאמדינן דאין מבטלין? ואי דאתא (נכרי) מאתמול - לוגר מאתמול (אמאי קרי להו 'אוסרין ואין מערבין', הא מצו לעירובי ולמיגר)!

(עירובין סו, ב)

אלא לאו דאתא בשבתא (אלמא ביטול רשות לא תקון אלא היכא דחזו לערובי מאתמול), וקתני: 'אוסרין ואין מערבין - אין מבטלין' [והרי שלשת החכמים שכרו מהנכרי ואחר כך ביטלו]!

שמע מינה [שרבי אלעזר היתה לו שאלה טובה: הסתירה בין רבי יוחנן ושמואל].

אמר רב יוסף: לא שמייע לי הא שמעתא (דשמואל, דאמר בשתי חצירות זו לפניו מזו שיוכל לבטל דריסת רגלם לחיצונה).

אמר ליה אביי: את אמרת ניהלן (רב יוסף חלה ושכח תלמודו, וקא מדכר ליה אביי תלמידו), ואהא אמרת ניהלן: דאמר שמואל: 'אין ביטול רשות מחצר לחצר, ואין ביטול רשות בחורבה' (בית מכאן ובית מכאן וחורבה ביניהן, ושני הבתים פתוחים לה, ואסור להשתמש בה אלא אם כן עירבו - אין מבטלין רשותן זה לזה להתיר את האחד להכניס ולהוציא מביתו לחורבה, דלא שרו רבנן ביטול רשות אלא בחצר שלפני הבית, דאקילו בה רבנן, דהוי עיקר תשמישתייהו התם), ואמרת לן עלה: כי אמר שמואל אין ביטול רשות מחצר לחצר - לא אמרן אלא שתי חצירות ופתח אחד ביניהן, אבל זו לפניו מזו, מתוך שאוסרין זה על זה (מתוך שאוסרין בני פנימית על בני חיצונה משום דריסת הרגל) - מבטלין להם דריסת רגלם אם לא עירבו בני פנימית אפילו לעצמה, דהויא רגל האסורה במקומה ואסורת שלא במקומה עד שתבטל).

אמר ליה: אנא אמינא משמיה דשמואל הכי (בתמיה) ? והאמר שמואל: 'אין לנו בעירובין (להוסיף היתר) אלא כלשון משנתנו: 'אנשי חצר' ולא 'אנשי חצירות' (ובמשנתנו (עירובין פ"ו מ"ג דף ס"ב). תנן: 'אנשי חצר ששכח אחד מהם כו' נתנו לו דשותן כו', אלמא: בחד חצר תנן ביטול, ולא בשתי חצירות) ? (והאי סיומא ד'אנשי חצר ולא אנשי חצירות' - לאו שמואל קאמר לה, אלא רב יוסף קא דייק לה ממילתא דשמואל); אמר ליה: כי אמרת לן 'אין לנו בעירובין אלא כלשון משנתנו' - אהא אמרת לן: 'שהמכוי לחצירות כחצר לבתים' (במתניתין דפירקין היא, וקא דייק שמואל בלישנא ד'חצירות' ו'בתים', ויליף מיניה לקמן דלא מיקרי מבוי להיות ניתן בלחי וקורה עד שיהיו בתים וחצירות פתוחין לתוכו: שתי חצירות למבוי ושני בתים לחצר).

גופא אמר שמואל: אין ביטול רשות מחצר לחצר, ואין ביטול רשות בחורבה, ורבי יוחנן אמר: יש ביטול רשות מחצר לחצר, ויש ביטול רשות בחורבה.

וצריכא: דאי אשמעינן מחצר לחצר - כהא קאמר שמואל, משום דהא תשמישתא לחוד והא תשמישתא לחוד [ולכן אין ביטול], אבל חורבה, דתשמישתא חדא לתרווייהו (ואסרי אהדדי) - אימא מודי ליה לרבי יוחנן (ליבטלו); וכי אתמר כהא - כהא קאמר רבי יוחנן, אבל כהן מודי ליה לשמואל - צריכא.

אמר אביי: הא דאמר שמואל אין ביטול רשות מחצר לחצר - לא אמרן אלא בשתי חצירות ופתח אחד ביניהן, אבל שתי חצירות זו לפניו מזו, מתוך שאוסרין (אם לא עירבה פנימית לעצמה, דהויא רגל האסורה במקומה - אפילו רבנן מודו דאסורת שלא במקומה) - מבטלין (דריסת רגלם לחיצונה, ומותרין בני חיצונה לעצמן).

רבא אמר: אפילו שתי חצירות זו לפניו מזו - פעמים מבטלין, ופעמים אין מבטלין (ואף על גב דאוסרין); כיצד? נתנו עירובין בחיצונה (כן דרך כשמערבין שתי חצירות יחד: אותו עירוב שעירבו חצר זה לעצמה להתיר דיורין שבתוכה - מוליכין לתוך חבירתה, ואין עושין עירוב אחר), ושכח אחד, בין מן הפנימית ובין מן החיצונה, ולא עירב - שתיהן אסורות (ולא מהני להו ביטול וטעמא מפרש לקמן ואזיל); נתנו עירובין בפנימית (בני חיצונה מוליכין עירוב שביניהן המתירן לחצירן, ונתנוהו לתוך הפנימית), ושכח אחד מן הפנימית ולא עירב - שתיהן אסורות (ואין ביטול מועיל); שכח אחד מן החיצונה ולא עירב - פנימית מותרת (על ידי ביטול שביטלו להן אותן בני חיצונה שנתנו עירובן לתוכה, והרגילה עירובן) [והנחת העירוב בפנימית יצרה רשות לחיצוניים להכנס לפנימית] להיחשב כדיורי פנימית, ואוסרין עליהם, משום דהויא רגל האסורה במקומה בשביל ההוא דשכח ולא עירב, ואסורת שלא במקומה, הואיל והרגילה העירוב שם; ומודה שמואל בהא דמבטלין אותו הרגל שהרגילו עירובן לתוך הפנימית, ומשתריא פנימית לעצמה, וחיצונה אסורה.

'נתנו עירובין בחיצונה, ושכח אחד בין מן הפנימית ובין מן החיצונה ולא עירב - שתיהן אסורות': האי בר פנימית (ששכח ולא נתן

בעירוב) למאן ניבטיל? ליבטיל לבני פנימית (רשות חצירו, דתיהוי פנימית מיהא שריא לעצמה, וחיצונה תיאטר מפני דריסת רגלו של זה שאסורה במקומה) ? - ליתא לעירובייהו גבייהו (ולכשיבדלו מן החיצונה - הרי הן בלא עירוב, וכולן אוסרין זה על זה) ! ליבטיל (נמי דריסת רגלו) לבני חיצונה (ורשותו לבני חיצונה, דאסתלק ליה לגמרי, והרי כולן מותרין) ? - אין בטול רשות מחצר לחצר (מבן חצר זו לבן חצר אחרת לשמואל, ואף על גב דאסר עלייהו) ? ! (ואי קשיא: ליבטלו בני פנימית רשות חצירן לגבי האי דלא עירב, ויהא הוא רגל המותר במקומו, דהא יחיד הוא ואינו אוסר על חיצונה, ותשתרי חיצונה - לאו מילתא היא: דהא דכיון דבטלי רשותייהו לגביה - הוי להו אינהו רגל האסורה במקומה, כדתנן (פ"ו מ"ג): 'נתנו לו רשותן - הוא מותר והן אסורין', ואסרי החיצונה ואף על גב דעירבו בהדה - הא בטיל עירובייהו מכי איסתלקו להו מרשותא דפנימית, ונהי דאין להן רשות להוציא מבתיהן לחצר - מכל מקום דריסת הרגל יש להן בפנימית ובחיצונה; ואם תאמר: יבטלו אף דריסת רגלם לחיצונה? - אין ביטול רשות מחצר לחצר!)

האי בר חיצונה למאן נבטיל? ליבטיל לבני חיצונה - איכא פנימית דאסרה עלייהו (שהרי בטל העירוב בשביל זה, והוי לה פנימית רגל האסורה במקומה, דליתיה לעירובה לגבה) ? ! ליבטיל (אף) לבני פנימית - אין ביטול רשות מחצר לחצר ? !

'נתנו עירובין בפנימית ושכח אחד מן הפנימית ולא עירב - שתיהן אסורות' [ולא יועיל ביטול]: האי בר פנימית למאן נבטיל? ליבטיל לבני הפנימית - איכא חיצונה דאסרה עלייהו (שעירוב מרגילה לתוכה) ? ! ליבטיל לבני חיצונה - אין ביטול רשות מחצר לחצר (כלומר: אין ביטול רשות מבן חצר זה לבן חצר אחרת; כיון דפנימית אסורה - חיצונה נמי אסורה מפני רגל האסורה במקומה שאוסרת עליה; ועוד: שאין עירובה אצלה) ;

(עירובין סז, א)

'שכח אחד מן החיצונה ולא עירב - ודאי פנימית מותרת', דאחדא דשא ומשתמשא [שיסגרו בני הפנימית הדלת בין החצירות וישתמשו בחצרם], וחיצונה אסורה (שכח אחד מן החיצונה ולא עירב - בהא מודי שמואל דמבטלי בני חיצונה לבני פנימית אותו רשות שבא להן לתוכן על ידי הרגל עירובן, משום דאמר לה: "לתקוני שתפתין ולא לעוותי" - והכי מפרש לה בסוף פירקין; והא דבעינן ביטול - אליבא דרבי עקיבא אמרה רבא למילתיה, דאי לרבנן - בלאו ביטול נמי אמרה לה פנימית הכי, ועקרה לה לעירוב משום דמעוותי בה, אבל רבי עקיבא אמר דבעיא לבטולי בשילהי פירקין, וכי שכח בן פנימית - ליכא למימר הכי דליבטל לבני פנימית ותיחוד דשא ותשמש, דלא מצי למימר "לתקוני שתפתין ולא לעוותי" - שהרי תחילת העיוות על ידי בן פנימי בא) .

אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרבא: וכי שכח אחד מן הפנימית ולא עירב, אמאי שתיהן אסורות? לבטיל בר פנימית לבני פנימית, ותייתי חיצונה ותשתרי בהדייהו !

(רבא קא מהדר ליה לרב הונא): כמאן (קאמרת למילתך) ? - כרבי אליעזר, דאמר: אינו צריך לבטל רשות לכל אחד ואחד; כי קאמינא - לרבנן, דאמרי: צריך לבטל לכל אחד ואחד (בשילהי 'עושין פסין' אוקימנא הכי) .

רב חסדא ורב ששת כי פגעי בהדי הדדי, רב חסדא מרתען שיפוטתיה ממתנייתא דרב ששת (שהיו משניות סדורות לו, וירא רב חסדא שלא יקשה ממשנה על משנה, ויאמר לו לתרצן), ורב ששת מרתע גופיה מפלפוליה דרב חסדא (חריף וסבר היה ביותר, ועמוק בשאלותיו) ;

בעא מיניה רב חסדא מרב ששת: שני בתים משני צידי רשות הרבים, ובאו נכרים והקיפום מחיצה (סתמו רשות הרבים מכאן ומכאן, ונשאר לפני שני הבתים כעין חצר שהבתים פתוחות לה) בשבת - מהו (מהו שיבטל זה רשותו לזה, ויהא מותר להוציא מביתו לכאן? דהא קיימא לן בפירקא תניינא (עירובין כ"א): 'כל מחיצות הנעשות בשבת, בין בשוגג בין במזיד - שמה מחיצה', וכל שכן הכא דנכרים עבדוהו) ? אליבא דמאן דאמר אין ביטול רשות מחצר לחצר (ואוקימנא טעמא משום דאין אוסרין ואין מבטלין, ואף על גב דאי בעו לעירובי הוו מערבי - אלמא תרתי בעינן: אוסרין ומערבין) - לא תיבעי לך: השתא דאי בעו לערובי מאתמול - מצו מערבי, אמרת: אין ביטול רשות מחצר לחצר, הכא, דאי בעו לערובי מאתמול - לא מצו מערבי, לא כל שכן (דכל שכן דהכא לא הא ולא הא, דלא הוו אוסרין זה על זה אתמול, ולא תורת עירוב היתה לכאן) ? כי תיבעי לך - אליבא דמאן דאמר יש ביטול רשות מחצר לחצר (ואף על גב דאין אוסרין - מאי?) : (מי אמרינן:) התם (הוא), דאי בעו לערובי מאתמול מצו מערבי (ואף על גב דתרתי ליכא - חדא מיהא איכא) - בטולי נמי מצי מבטל, אבל הכא, דלא מצו מערבי מאתמול (דאפילו חדא ליכא) - בטולי נמי לא מצי מבטל? או דילמא לא שניא (או דילמא: מדאהא לא קפיד - אהא נמי לא קפיד) ? אמר ליה: אין מבטלין (דחדא מיהא בעינן) .

(הא נמי בעא מיניה:) (שני ישראלים ונכרי הדדים בחצר, ולא שכרו ולא עירבו, ו) **מת נכרי בשבת מהו** (מהו לבטל זה לזה) ? **אליבא דמאן דאמר** (לעיל בפירקין (עירובין סה, ב) היכא דאתי נכרי בשבת) **שוכרין** (הימנו ואחר כך מבטלין) - **לא תיבעי לך: השתא תרתי עבדינן** (שכירות וביטול), **חדא מיבעיא?** **אלא כי תיבעי לך - אליבא דמאן דאמר אין שוכרין:** **תרתי הוא דלא עבדינן, הא חדא - עבדינן? או דילמא לא שנא?**
אמר ליה: אני אומר מבטלין (ולא דמיא לההיא דלעיל: דהכא, אי בעי מיגר וערובי מאתמול - מצי עבדי), **והמנונא אמר: אין מבטלין** (כיון דאי בעו ערובי מאתמול לא מצי עבדי בלא שכירות - אין ביטול אלא במקום עירוב).

אמר רב יהודה אמר שמואל: נכרי שיש לו פתח ארבעה על ארבעה פתוח לבקעה, אפילו מכניס ומוציא גמלים וקרונות כל היום כולו דרך מבוי - אין אוסר על בני מבוי; מאי טעמא? בפיתחא דמיחד ליה, בההוא ניחא ליה (משום דאיכא אוירא טפי ממבוי).
איבעיא להו: פתוח לקרפף מהו?
אמר רב נחמן בר אמי משמיה דאולפנא (ששמע מדבר ורבו מדבר):

(עירובין סז, ב)
אפילו פתוח לקרפף (ניחא ליה ביה טפי: דאיכא אוירא טפי ממבוי, ואינו אוסר על בני מבוי).
רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו: נכרי, בית סאתים (אם היה לו פתח לקרפף בית סאתים ופתח למבוי) - **אוסר** (עדיין אוסר על בני מבוי: דאוירא דקרפף לא נפיש), (אבל אם) **יותר מבית סאתים** - (נפיש אוירא, ובההיא ניחא ליה ו) **אינו אוסר; וישראל** (ישראל, שיש לו פתח לקרפף ופתח למבוי ושכח ולא עירב במבוי), (אם קרפף) **בית סאתים** (שראו להשתמש בו) - **אינו אוסר** (על בני מבוי; ואף על גב דלגבי נכרי חשיב זוטרא, לגבי ישראל נפיש: דהא בשבת ליכא הוצאת משואות יתירין, וסגי בהכי, ונפיש אוירא ממבוי), (אבל) **יותר מבית סאתים** (דכרמלית הוא, כגון שלא הוקף לדירה) - **אוסר** (כיון דאסיר ליה לאישתמושי לא ניחא ליה ביה - ואוסר על בני מבוי).
בעא מיניה רבא בר חקלאי מרב הונא (אנכרי קאי, ואמילתיה דרב יהודה): **פתוח לקרפף מהו?**
אמר ליה: הרי אמרו 'בית סאתים - אוסר, יותר מבית סאתים - אינו אוסר'.

אמר עולא אמר רבי יוחנן: קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה, ואפילו כור ואפילו כוריים - הזורק לתוכו (מרשות הרבים) **חייב טעמא?**
מחיצה היא, אלא שמחוסרת דיורין (ואף על גב דלענין איסור טלטול שוויה רבנן כרמלית: שאסרו לטלטל בתוכו אלא בארבע, מדאורייתא רשות היחיד גמורה היא, דמחיצה היא, אלא שמחוסרת דיורין, ומשום הכי אסרי רבנן לטלטולי).
מתיב רב הונא בר חנינא: 'סלע שבים (ים - כרמלית הוא), **גבוה עשרה ורוחב ארבעה - אין מטלטלין לא מן תוכו לים** (אפילו בארבע אמות, משום דכל גבוה עשרה ורוחב ארבעה הוי רשות היחיד), **ולא מן הים לתוכו; פחות מכאן** (שאינו גבוה עשרה - כרמלית היא, כים, ו) **מטלטלין** (מזה לזה תוך ארבע אמות);
עד כמה (יהא רחב סלע)? - **עד בית סאתים** (אבל טפי - לא). ' (ולקמיה מפרש אהייא קאי:)

אהייא? אילימא אסיפא (אפחות מעשרה) - **בית סאתים, טפי לא? והא** **כרמלית לכרמלית קא מטלטל** (תרוייהו כרמלית נינהו, לא שנא רחב ולא שנא קצר) !
אלא לאו ארישא, והכי קאמר: 'סלע שבים, גבוה עשרה ורוחב **ארבעה - אין מטלטלין לא מתוכו לים ולא מן הים לתוכו; ועד** **כמה - עד בית סאתים; הא יתר מבית סאתים - מטלטלין** (הא יותר מבית סאתים - בטל תורת רשות היחיד מיניה, והוי כרמלית אפילו לקולא, ואף על גב דגבוה עשרה); **אלמא - כרמלית היא, תיובתא דרבי יוחנן!**
אמר רבא: מאן דלא ידע תרוצי מתנייתא, תיובתא מותיב ליה לרבי יוחנן? - לעולם ארישא (ולאו אמתוכו לים קאי אלא אדיוקא קאי), **והכי קאמר** (והכי קא דייק): **הא בתוכו - מטלטלין** (דהא רשות היחיד היא), **ועד כמה - עד בית סאתים** (אבל טפי - לא, דשוויה רבנן ככרמלית לענין טלטול משום דמחוסר דירה ומיחלף ברשות הרבים; מיהו לענין מתוכו לים - רשות היחיד היא).

רב אשי אמר: לעולם ארישא (ולא אדיוקא קאי, ואפילו לענין מתוכו לים נמי כרמלית שויה, ושרי; מיהו לרבי יוחנן לא תיקשי: דודאי לענין חיובא מדאורייתא רשות היחיד היא), (ומאי טעמא שרו רבנן לטלטולי מניה לכרמלית? משום דאיסור טלטול מרשות היחיד לכרמלית מדרבנן הוא) הן אמרו והן אמרו (דהם אמרו זאת והם אמרו עוד איסור אחר, וראו שאין שניהם עומדים כאן, ובטלו זה מפני זה, וכדמפרש): הן אמרו: קרפף יתר מבית סאתים שלא הוקף לדירה אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות (דשויה כרמלית לענין טלטול משום דמיחלף ברשות הרבים, ומיהו אסור לטלטל מרשות הרבים לתוכו ומתוכו לרשות הרבים כדברי יוחנן, דמדאורייתא רשות היחיד היא), והן אמרו: אין מטלטלין מרשות היחיד לכרמלית; בית סאתים דשרי לטלטולי בכוליה - אסרי רבנן לטלטולי, לא מן הים לתוכו ולא מתוכו לים; מאי טעמא? רשות היחיד גמורה היא; יתר מבית סאתים דאסור לטלטולי בכוליה - שרו רבנן לטלטולי מתוכו לים ומן הים לתוכו; מאי טעמא? - דלמא אמרי רשות היחיד גמורה היא, ואתי לטלטולי בכוליה (משום דלא לייתי לטלטולי מרשות היחיד לרשות הרבים; ובהאי רשות היחיד שהיא ביותר מבית סאתים - לא גזור; מאי טעמא בית סאתים דשרי לטלטולי בכוליה, כי אסרינן ליה לטלטולי מיניה לכרמלית - לא אתיא מיניה חורבה, אבל טפי מבית סאתים - אי אסרת מתוכו לים תוך ארבע אמות - אתי למימר 'רשות היחיד גמורה היא אפילו מדרבנן ומטלטלי בכוליה' - ומיעקרא אידך תקנתא דרבנן, ובטלו הא מקמי הא).

ומאי שנא (דאלים הך תקנתא טפי מהך? השתא נמי קא מטלטלי מרשות היחיד לכרמלית)? תוכו - שכיח (וכי שרי ליה לטלטולי בגווה - חזו ליה עלמא ומיחלף ברשות הרבים), מתוכו לים ומן הים לתוכו - לא שכיח (ולא גזור רבנן במלתא דלא שכיחא, ואף על גב דבשאר רשות היחיד לכרמלית גזור רבנן - הנהו שכיחא, אבל הני תרתין כחדא [בפירוש]: יותר מבית סאתים, ומתוכו לכרמלית - לא שכיח).

ההוא ינוקא דאשתפין חמימיה (שהיו רוצין למולו והחמו לו חמין מבערב ונשפכו היום), אמר להו רבה: נייתו ליה חמימי מגו ביתאי (מביתיה דרבה; והתינוק היה בבית אחר באותה חצר).

אמר ליה אביי: והא לא ערבינן?! אמר ליה: נסמוך אשיתוף (דמבוי דתנן במתניתין (עירובין פ"ו מ"ח דף ע"ג, א) אם נשתתפו במבוי מותר כאן וכאן' במבוי ובחצירות - אף על פי שלא עירבו).

אמר ליה: הא לא שתפינן?! נימרו ליה לנכרי ליתי ליה. אמר אביי: בעי לאותביה למר ולא שבקן רב יוסף, דאמר רב יוסף אמר רב כהנא: כי הוינן בי רב יהודה, הוה אמר לן: בדאורייתא - מותבינן תיובתא והדר עבדינן מעשה (באיסור של תורה וחכם מורה בו היתר ויש בתלמידים שידוע להשיב - ישיב קודם מעשה, שלא נעבור על דברי תורה), (אבל) בדרבנן (כגון עירובי חצירות) - עבדינן מעשה (שבקינן לחכם לעשות כהוראתו) והדר מותבינן תיובתא (ליה ללמוד אם יפה הורה). לבתר הכי אמר ליה: מאי בעית לאותביה למר? אמר ליה: הזאה (על הטמא אינה אסורה בשבת אלא משום) שבות, ואמירה לנכרי שבות,

(עירובין סח, א)

מה הזאה שבות ואינה דוחה את השבת (ואפילו במקום מצוה, כגון לשחוט פסחו, כדתנן בפסחים בפרק 'אלו דברים' (סח, ב)) - אף אמירה לנכרי שבות ואינה דוחה את השבת!

אמר ליה: ולא שני לך בין שבות דאית ביה מעשה לשבות דלית ביה מעשה, דהא מר לא אמר לנכרי "זיל אחים"! אמר ליה רבה בר רב חנן לאביי: מבואה דאית ביה תרי גברי רברבי כרבנן (כגון אתה ורבה דדייריתו ביה) - לא ליהוי ביה לא עירוב ולא שיתוף?!

אמר ליה: מאי נעביד? מר (רבה) - לאו אורחיה (אין כבודו לחזר על בני המבוי ולגבות השיתוף), אנא טרידנא בגירסאי, אינהו (שאר בני מבוי) לא משגחי, ואי אקני להו פיתא (משלי) בסלא (בדיבורא, דליכא טרחא, ויהו כולן זוכין בו לשם שיתוף) - כיון דאי בעו לה מינאי ולא אפשר ליתבה נהליהו - בטיל שיתוף (אם אחד מהן היה צריך לאכול מן השיתוף, והיה שואלו ממני - אין יכולת בידי לוותר משלי בכל שבת, לכך נמצא שאין בלבי להיות בו חלק גמור, ובטל השיתוף), דתניא: 'אחד מבני מבוי שביקש יין ושמן (משל שיתוף) ולא נתנו לו - בטל השיתוף'!

ונקני להו מר רביעתא דחלא (חומץ) בחביתא (באחת מחביותיך, דמידי דלית ביה קפידא הוא) ? (ועיקר שיתוף בייך, כדאמר בהאי פירקא (עירובין ע"ב), ויניח החבית בחצר ויסמוך על רביעית שבה לשום שיתוף לצורך כל השנה כולה; שמניחין שיתוף בחצר);
תניא: 'אין משתתפין באוצר' (בדבר האצור, כגון חבית של יין או פירות המכונסין - אין סומכין על מה שבתוכו, משום דאין ברירה איזהו של שיתוף, וכי מסתפק ממנו - איכא למימר אזל ליה שיתוף) .

והא תניא 'משתתפין' ?

אמר רב אושעיא: לא קשיא: הא בית שמאי הא בית הלל, דתנן [גהלות פ"ז מ"ה]: 'המת בבית ולו פתחים הרבה - כולן' (כל הכלים הנתונים בעובי האסקופה) טמאין (ואף על פי שאינם באהל המת, מפני שאין אנו יודעין באיזו פתח יוציאנו, ופתח שעתידי לצאת בו - מיטמא מיד; וטעמא ליכא, אלא הלכות טומאה הכי גמירי לה, ואפילו חלונות של טפח על טפח טמאין, דכיון דכולן סתומין - לא מוכחא מילתא בהי מפיק ליה); נפתח אחד מהן (ודאי בההוא מפיק ליה) - הוא טמא (ודאי בההוא מפיק ליה) וכולן טהורין; חישב להוציאן כאחד מהן או בחלון שיש בו ארבעה על ארבעה (פחות מארבעה על ארבעה אינו חשוב להציל על השאר) - מציל על כל הפתחים כולן; בית שמאי אומרים: והוא שחישב עד שלא ימות המת (דלא נחתא להו טומאה אשאר פתחים; אבל משימות המת - כבר נטמאו הכלים, ולא אמרינן 'הוברר הדבר דמעיקרא נמי דעתיה לאפוקי בהאי פיתחא', אלא נחתא להו טומאה, ואפילו כלים הבאין (לשאר פתחים) שם לאחר מחשבה - טמאים, דכיון דנחתא להו טומאה - תו לא סלקא מינייהו במחשבה, עד דעביד להו מעשה ממש: דפתח ליה להאי, ומהני לטהר את האחרים מכאן ולהבא, כדקתני לעיל: נפתח אחד מהן כו'), ובית הלל אומרים: אף משימות המת (דאמרינן יש ברירה: דמאתמול דעתיה בהאי פיתחא, ולא נחתא טומאה לאחרני, ואפילו כלים דקודם מחשבה טהורין) .

ההוא ינוקא דאישתפוך חמימיה; אמר להו רבא: נישיליה לאימיה;
אי צריכא (לצורכה חמין) - נחים ליה נכרי אגב אימיה (דקיימא לן: חיה אחד שבעה, אפילו אמרה "צריכה אני" - אין מחללין עליה את השבת, אבל עושין לה על ידי ארמאי) .
אמר ליה רב משרשיא לרבא: אימיה קא אכלה תמרי (כלומר הא חזינן דאינה צריכה חמין לשנתות, דהא צונן נמי אכלה) !
אמר ליה: אימור תונבא (אשדור"דישין [טשטוש, בלבול חושים]) בעלמא הוא דנקט לה (ואוכלת ואינה יודעת מה) .

ההוא ינוקא דאישתפוך חמימיה; אמר להו רבא: פנו לי מאני מבי גברי לבי נשי, ואיזיל ואיתיב התם ואיבטיל להו הא חצר (בחצירו של רבא היו חמין, והתינוק נשפכו חמיו בחצר אחרת, ופתח ביניהן, ולא עירבו שתי חצירות יחד; ולרבא היו בביתו חדרים פנימיים שאינן פתוחין לחצר, והן לצניעות, והנשים יושבות שם, ובי גברי הוה פתוח לחצר; ותנן במתניתין 'המבטל רשות חצירו - אסור להוציא מביתו לחצר' - דהא לאו ידידה הוא, הלכך פינה כליו מבי גברי כדי שלא יבא להוציא משם לחצר, והלך וישב בחדרים הפנימיים, וביטול רשות חצירו לבני חצר האחרת, ויביאו חמין מחצירו לחצירן [בדפוס וילנא יש במקום זה שרטוט]) .
אמר ליה רבינא לרבא: והאמר שמואל 'אין ביטול רשות מחצר לחצר' !?
אמר ליה: אנא - כרבי יוחנן סבירא לי, דאמר יש ביטול מחצר לחצר .
ואי לא סבר לה מר כשמואל,

(עירובין סח, ב)

נתיב מר בדוכתיה וניבטיל להו לדידהו וניהדרו אינהו וניבטלו ליה למר (דמדקאמרת 'פנו לי מאני' - גלית אדעתך דמאחר שתבטל רשותך אין לך היום היתר בחצר, והיינו כשמואל דאמר לקמן: אין מבטלין וחוזרין ומבטלין, דאי לאו כשמואל סבירא לך - ליתב מר אדוכתיה, ובטל להם רשות חצרך שעה אחת עד שיקחו החמין, ויחזרו הם ויבטלו לך אותו הרשות ויחזירו לך חצרך) , דהא אמר רב: מבטלין וחוזרין ומבטלין (שנים הדדין בחצר אחת ולא עירבו, מבטל זה רשותו לזה עד שיעשה צרכיו, ויחזור זה ויבטל לזה) !?
אנא, בהא - כשמואל סבירא לי, דאמר אין מבטלין וחוזרין ומבטלין .

ולאו חד טעמא הוא?: מאי טעמא אין מבטלין וחוזרין ומבטלין?
לאו משום דכיון דבטליה לרשותיה - אסתלק ליה מהכא לגמרי,
והוה ליה כבן חצר אחרת, ואין ביטול רשות מחצר לחצר - מר נמי לא ניבטיל (דהא מחצר לחצר הוא) !?

התם (דאין חוזרין ומבטלין - טעמא לאו משום דהוי ליה כבן חצר אחרת), היינו טעמא: כי היכי דלא ליהוי מלתא דרבנן כחוכא (שחוק) ואטלולא (ליצנות) .

גופא: רב אמר מבטלין וחוזרין ומבטלין, ושמואל אמר אין מבטלין וחוזרין ומבטלין.
 לימא רב ושמואל - בפלוגתא דרבנן ורבי אליעזר קא מיפלגי, דרב דאמר כרבנן (דאמרי במתניתין: ביתו אסור להכניס ולהוציא לו ולהם, דאמרי: המבטל רשות חצירו לא ביטל רשות ביתו, אלמא: לא מסתלק ליה לגמרי, ולא הוה ליה כבן חצר אחרת) ושמואל דאמר כרבי אליעזר (דאמר בפרק 'עושין פסין' (עירובין כג.) ביתו מותר להכניס ולהוציא להם, מאחר שביטל רשותו, דרשות ביתו נמי ביטל [וממילא אינו כבר בן החצר, ואינו יכול לקבל רשות על ידי ביטול])?

אמר לך רב: אנא דאמרי אפילו לרבי אליעזר; עד כאן לא קאמר רבי אליעזר התם 'המבטל רשות חצירו - רשות ביתו ביטל' משום דבבית בלא חצר לא דיירי אינשי, אבל לענין איסתלוקי (לשוויה נפשיה כבן חצר אחרת, דלא לימצי למהדר וקבולי רשותיה) מי אמר?
 ושמואל אמר: אנא דאמרי אפילו כרבנן; עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא מאי דבטיל בטיל ודלא בטיל לא בטיל, אבל מאי דבטיל מיהא איסתלק לגמרי (מן החצר שביטל בפירושו - ודאי איסתלק, והוה ליה כבן חצר אחרת)!

אמר רב אחא בר חנא אמר רב ששת: כתנאי: 'מי שנתן רשותו (לבני חצר, מפני ששכח ולא עירב) והוציא (ולאחר שביטל הוציא מביתו לחצר), בין בשוגג בין כמזיד - אוסר (על בני חצר, דהדר שקליה לרשותיה), דכרי רבי מאיר; רבי יהודה אומר: כמזיד - אוסר, בשוגג אינו אוסר; מאי לאו בהא קמיפלגי: דמר (רבי מאיר - דאמר אפילו בשוגג הדרא ליה רשותיה) סבר 'מבטלין וחוזרין ומבטלין' (לא מסולק הוא, וגבי ביטול נמי חוזרין ומבטלין, והדרא ליה), ומר סבר 'אין מבטלין וחוזרין ומבטלין'?

אמר רב אחא בר תחליפא משמיה דרבא: לא! דכולי עלמא אין מבטלין וחוזרין ומבטלין (דאיסתלק ליה, ובדין הוא דבשוגג לא הדרא ליה), והכא - בקנסו שוגג אטו מזיד קא מיפלגי: מר (רבי מאיר) סבר קנסו שוגג אטו מזיד (ובמזיד כולו מודו דאף על גב דאיסתלק ליה, כיון דהדר - הדר, דהא לא זבניה, וכגון שלא החזיקו בני מבוי במבוי לאחר ביטול קודם חזרה), ומר סבר לא קנסו שוגג אטו מזיד.

רב אשי אמר: רב ושמואל בפלוגתא דרבי אליעזר ורבנן קא מיפלגי.

אמר רבן גמליאל: מעשה בצדוקי אחד שהיה דר עמנו: צדוקי מאן דכר שמיה (מי קאמר תנא קמא דבעי למיגר, דפליג רבן גמליאל ואמר דיכול לבטל)?
 חסורי מיחסרא והכי קתני: צדוקי הרי הוא כנכרי (דאינו יכול לבטל בלא שכירות); ורבן גמליאל אומר: צדוקי אינו כנכרי; ואמר רבן גמליאל: מעשה בצדוקי אחד שהיה דר עמנו במבוי בירושלים ואמר לנו אבא "מהרו והוציאו את הכלים למבוי עד שלא יוציא ויאסר עליכם".

והתניא (בניחותא, דפליגי רבנן [רבי מאיר ורבי יהודה] בצדוקי): 'הדר עם נכרי, צדוקי וביתוסי - הרי אלו אוסרין עליו; רבן גמליאל אומר: צדוקי וביתוסי אינן אוסרין; ומעשה בצדוקי אחד שהיה דר עם רבן גמליאל במבוי בירושלים ואמר להם רבן גמליאל לבניו: "בני! מהרו והוציאו מה שאתם מוציאים" (והוציאו את הכלים והחזיקו במבוי, ושוב לא יוכל לחזור מביטולו, וכשקדש היום עסקינו, דחזקה דמבעוד יום לא מוכחא) והכניסו מה שאתם מכניסין עד שלא יוציא התועב הזה (כליו במבוי, ויחזור ויטול את רשותו) ויאסר עליכם, שהרי ביטל רשותו לכם" - דכרי רבי מאיר; רבי יהודה אומר בלשון אחרת: "מהרו ועשו צורכיכם במבוי (מבעוד יום) עד שלא תחשך ויאסר עליכם!" (קסבר רבי יהודה דלא פליג רבן גמליאל, אלא צדוקי כנכרי סבירא ליה, ואין יכול לבטל; ולקמן פריך: והתנן לרבי יהודה עד שלא יוציא, אלמא: לרבי יהודה אליבא דרבן גמליאל יכול הוא לבטל, ובהא הוא דפליג רבי יהודה, דקסבר: לאחר חזקה נמי יכול לחזור בו.)
 אמר מר: 'הוציאו מה שאתם מוציאים והכניסו מה שאתם מכניסין עד שלא יוציא התועב הזה ויאסר עליכם', למימרא דכי מפיק אינהו והדר מפיק איהו לא אסר?

(עירובין סט, א)

והתנן 'מי שנתן רשותו והוציא בין בשוגג בין כמזיד אוסר, דברי רבי מאיר'!!
אמר רב יוסף: אימא 'אינו אוסר' (לרבי מאיר)!
אביי אמר: לא קשיא: כאן שהחזיקו בני מבוי במבוי, כאן שלא החזיקו בני מבוי במבוי; והתניא (בניחותא): ' (אשראל שלא עירב קאי): עד שלא נתן רשותו הוציא, בין בשוגג בין כמזיד (אף על גב דמומר הוא לחלל שבת) - יכול לבטל, דברי רבי מאיר; רבי יהודה אומר: בשוגג יכול לבטל, כמזיד אינו יכול לבטל (קסבר רבי יהודה: מחלל שבת אין יכול לבטל בלא שכירות); מי שנתן רשותו והוציא בין בשוגג בין כמזיד - אוסר (דהדר שקליה לרשותיה, ובשוגג נמי קנסו שוגג אטו מזיד), דברי רבי מאיר; רבי יהודה אומר: כמזיד אוסר, בשוגג אינו אוסר;
כמה דברים אמורים? בשלא החזיקו בני מבוי במבוי, אבל החזיקו בני מבוי במבוי - בין בשוגג ובין כמזיד - אינו אוסר. ' (במה דברים אמורים' - רבי מאיר קאמר לה, דאילו רבי יהודה ללישנא דמתניתין קאמר דלא מהניא חזקה, וללישנא דברייתא דקאמר רבי יהודה 'עד שלא תחשך' - טעמא לאו משום דלא מהניא חזקה הוא, אלא משום דקסבר הרי הוא כעובד כוכבים, וגבי ישראל שביטל איכא למימר דאפילו לרבי יהודה מהניא חזקה, ובמה דברים אמורים' - דברי הכל הוא.)
אמר מר: 'רבי יהודה אומר כלשון אחרת: "מהרו ועשו צורכיכם במבוי עד שלא תחשך ויאסר עליכם" ' אלמא נכרי הוא; והא אנן 'עד שלא יוציא' תנן (לרבי יהודה, אלמא מהני ביטול כל כמה דלא הדר ביה, ובחזקה הוא דפליג, דקסבר לא מהניא)!!
אימא 'עד שלא יוציא היום' [לפני שיכנס השבת]; ואיבעית אימא לא קשיא: כאן (מתניתין דמשמע צדוקי מבטל) במומר לחלל שבתות בצנעא, כאן במומר לחלל שבתות בפרהסיא.
כמאן אזלא הא דתניא: 'מומר וגילוי פנים (חצוף) - הרי זה אינו מבטל רשות'?
גילוי פנים מומר הוי (בתמיה: וכי משום גילוי פנים חשיב ליה מומר)!!
אלא 'מומר בגילוי פנים (בפרהסיא) אינו יכול לבטל רשות'; כמאן? כרבי יהודה! (דלרבי מאיר מומר לחלל שבת בפרהסיא מבטל.)
ההוא דנפק בחומרתא דמדושא (טבעת שחותמה ממין אחר, ואמרינן במסכת שבת (נ.ט.ב): היא של אלמוג וחותמה של מתכת - אסור לצאת בה, 'חומרתא' = חותם, מדושא - לא אתפרש, ובדקתי במסכת שבת ולא נשנית שם לענין שבת אלא לענין טומאה, ואומר אני: חומרתא דמדושא - קשר של בושם, אחד ממיני הבשמים, וכי האי גוונא אמרינן בשבת (נ.ט.ב) דאין יוצאין בחומרתא דפילון, וחייב עליו חטאת משום דמשאוי הוא, ואינו תכשיט אדם); כיון דחזייה לרבי יהודה נשיאה - כסייה;
אמר: כגון זה (שמחלל שבת בצנעא) מבטל רשות לרבי יהודה.
אמר רב הונא: איזהו ישראל מומר (דחשבינן ליה מומר לכל מילי) - זה המחלל שבתות בפרהסיא.
אמר ליה רב נחמן: כמאן? אי כרבי מאיר, דאמר 'חשוד לדבר אחד חשוד לכל התורה כולה' - אפילו באחד מכל איסורין שבתורה נמי! אי כרבנן (רבי מאיר ורבנן - במסכת בכורות בפרק 'עד כמה' (ל.ב)), האמרי 'חשוד לדבר אחד לא הוי חשוד לכל התורה כולה
(עירובין סט, ב)
עד דהוי מומר לעבודת כוכבים' (דההוא ודאי חשוד לכל מילי, דאמר מר: חמורה עבודה זרה שכל המודה בה ככופר בכל התורה כולה, דכתיב [במדבר טו, כב] וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה, ובעבודה זרה משתעי קרא, בהוריות (ח.א.)!!
אמר רב נחמן בר יצחק: (איזהו ישראל מומר דקאמר רב הונא לעיל?) ליתן רשות ולבטל רשות, וכדתניא: 'ישראל מומר משמר שבתו בשוק' (בפרהסיא, ואף על גב דמחלל בצנעא) - מבטל רשות; שאינו משמר שבתו בשוק - אינו מבטל רשות, מפני שאמרו ישראל נוטל רשות ונותן רשות, ובנכרי עד שישכיר; כיצד (אשראל קאי)? אומר לו: "רשותי קנויה לך" (או) "רשותי מבוטלת לך" - קנה, ואין צריך לזכות (בקנין סודר).
רב אשי אמר: (לעולם מומר דקאמר רב הונא - לכל מילי קחשיב ליה מומר, וכרבנן סבירא ליה, ו) האי תנא הוא, דחמירא עליה שבת כעבודה זרה, כדתניא: ' (ויקרא א.ב. דבר אל בני ישראל ואמרת אלם אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם) 'מכם' - ולא כולכם (דאין מקבלין קרבנות, ד'מכם' משמע מקצתכם): פוט למומר;
'מכם' - בכם חלקתי (מדכתיב האי מיעוטא [מכם] גבי ישראל, ולא כתיב כי יקריב מן האדם

קרבן - שמע מינה בישראל הוא דחלק ומיעט מומר), **ולא באומות** (שמקבלין קרבן מכולם, כדתינא: **איש**; מה תלמוד לומר **איש איש** - לרבות את הנכרים שנודדין נדרים ונדבות כישראל; נביהכל שוחטין' (חולין ג,ב)); **'מן הבהמה' להביא בני אדם הדומין לבהמה** (רשעים, שעשו עצמן כבהמה שאינה מכרת את בוראה - מקבלין מהן קרבן);

מכאן אמרו: מקבלין קרבנות (של נדבה) **מפושעי ישראל** (דהאי קרא בנדרים ונדבות משתעי, דכתיב כי יקריב) **כדי שיחזרו בתשובה** (דאי דחינן להו בידים, תו לא הדרי) - **חוץ מן המומר, והמנסך יין** (לעבודה זרה), **והמחלל שבתות בפרהסיא**.

הא - גופא קשיא: אמרת **'מכם** - ולא כולכם, להוציא את המומר', והדר תני **'מקבלין קרבנות מפושעי ישראל'!**?

הא - לא קשיא: רישא במומר לכל התורה כולה, מציעתא במומר לדבר אחד.

אימא סיפא: **'חוץ מן המומר והמנסך יין'**; האי מומר היכי דמי?: אי מומר לכל התורה - היינו רישא; אי לדבר אחד - קשיא מציעתא! אלא, לאו הכי קאמר: **'(מקבלין קרבנות מפושעי ישראל המומרים לדבר אחד) חוץ מן המומר לנסך ולחלל שבתות בפרהסיא** (דכמומר לכל התורה דמי, דאימעיט ליה: **'מכם** ולא כולכם)', אלמא עבודה זרה ושבת - כי הדדי נינהו? שמע מינה.

משנה:

אנשי חצר ששכח אחד מהן ולא עירב - ביתו אסור מלהכניס ומלהוציא לו ולהם (מביתו לחצר, בין הוא בין שאר בני החצר; ובגמרא מפרש כשביטל להן רשות שהיה לו בחצר ולא ביטל להן רשות ביתו, הלכך הוה ליה רשות ביתו - רשות ידיה, וחצר - רשותא ידיהו) ושלחם מותרין לו ולהם (בתים שלהן מותרין להוציא מהן לחצר, בין הוא בין הן, דהא בתים שלהן וחצר - רשות אחת הן);

נתנו לו (הם) רשותן (רשות חצרן) - הוא מותר (להוציא מביתו לחצר) והן אסורין (אפילו מביתו לחצר, ואף על גב דרשות אחת הן; ובגמרא מפרש טעמא);

היו שנים (ששכחו ולא עירבו, ושארו בני חצר בטלו להן רשותן) - אסורין זה על זה (מפני שהוא של שניהן, והבתים מיוחדין, כל בית לבעליו, ואין מוציא מרשות המיוחדת לו לרשות שלו ושל חבירו): שאחד נותן רשות ונוטל רשות, שנים נותנין רשות ואין נוטלין רשות;

מאימתי נותנין רשות?

בית שמאי אומרים: מבעוד יום, ובית הלל אומרים: משחשיכה;

מי שנתן רשותו והוציא - בין בשוגג בין במזיד - הרי זה אוסר (דמיהדר ומשקל רשותא הוא, וחזר בו מביטולו), דברי רבי מאיר;

רבי יהודה אומר: במזיד - אוסר, בשוגג - אינו אוסר.

גמרא:

ביתו - הוא דאסור, הא חצירו (רשות שהיתה לו בחצירו) - שריא (לבני החצר, ומותר להן להוציא מביתו לחצר, כדקתני מתניתין להדיא); היכי דמי?: אי דבטיל (רשותו לבני חצר) - ביתו אמאי אסור (הרי נתן להן ביתו ונסתלק)? אי דלא בטיל (מיד) - חצירו אמאי שריא (רשות חצירו מאן שרייה)?

הכא במאי עסקינן? - כגון שביטל רשות חצירו ולא ביטל רשות ביתו, וקא סברי רבנן (תנא דמתניתין, [ונקרא 'רבנן' משום] דסתמא היא) **'המבטל רשות חצירו - רשות ביתו לא ביטל'**: דדייר איניש בבית בלא חצר; (ופליגא אדרבי אליעזר, דאמר בפרק 'עושין פסין' (עירובין כו,ב): ביתו אסור להכניס ולהוציא לו, אבל להם מותר: דהמבטל רשות חצירו - רשות ביתו ביטל);

'ושלהן מותר לו ולהן' - מאי טעמא?

דהוי אורח לגבייהו (כיון דמביתו לא מפיק, אף על גב דמשתמש בחצר - לא מיהדר ומשקל רשותיה הוא, אלא כשאורחין).

נתנו לו רשות - הוא מותר והן אסורין (אפילו מביתו לחצר: דכיון דמשתמש בחצר אף על גב דלאו מבית ידיהו מפיק - הוה ליה משקל רשותא דחמשה לגבי חד לא דמו לאורחין): ונהוי אינהו לגביה כי אורחין?

חד לגבי חמשה (חמשה - לאו דוקא) הוי אורח, חמשה לגבי חד לא הוי אורח.

שמע מינה (ארישא קאי, דקתני: **זשלהן מותר לו ולהן**) מבטלין וחוזרין ומבטלין (דבטל להם רשותו, חזרו הם ונתנו לו רשותו - הוא מותר)!

הכי קאמר: נתנו לו רשותן מעיקרא - הוא מותר והן אסורין.

היו שנים (ששכחו ולא עירבו עם השאר, ובטלו להן חבריהן רשותן) - אוסרין זה על זה:

פשיטא (דאי הוו תרווייהו לחודייהו מעיקרא הוו אסרי אהדדי)! לא, צריכא דהדר חד מינייהו ובטיל ליה (רשות עצמו, ואת חלקו ברשות שבטלו להן חבריהן) לחבריה; מהו דתימא לישתרי (דהוו להו כחמשה ששרויין בחצר ולא עירבו, דמבטלי רשותא לחד מינייהו)? - קא משמע לן (דלא דמי): (דאילו התם כל חד וחד מבטל ליה רשותיה, אבל הכא) דכיון דבעידנא דבטיל לא הוה ליה שריותא בהאי חצר (כיון דשאר בני חצר לאו להאי דפייש לחודיה בטלי, אלא לתרווייהו, כי הדר חד ומבטל לאידך - רשותא ידידיה מצי לבטולי, רשותא דאקני ליה חבריה - לא מצי לבטולי: דכיון דבעידנא דבטלי להו הנך קמאי רשותייהו, אפילו הכי לא הוה להאי מבטל שריותא בהאי חצר משום דאסרי אהדדי - אשתכח דבטול דקמאי לא אהני, וכי הדר מבטל האי - לא מצי לאקנויי רשותא ידידיה, דהא לא קנייה).

שאחד נותן רשות [ונוטל רשות, שנים נותנין רשות ואין נוטלין רשות]: הא תו למה לי? אי 'נותן' - תנינא (זשלהם מותר לו ולהן, ואי לאו דבטיל ליה - אמאי משתרו), אי 'נוטל' - תנינא (נתנו לו; אלמא: יחיד נוטל רשות)!! סיפא איצטריכא ליה 'שנים נותנין רשות'. הא נמי פשיטא!! מהו דתימא

(עירובין ע, א)

ליגזור דילמא אתי לבטולי להו (דאי מבטלי אינהו ליחיד, אתו למימר נמי: יחיד מבטל לשנים) - קא משמע לן.

'ואין נוטלין רשות' למה לי (הא תנא ליה: 'היו שנים... - אוסרין זה על זה')? לא (משנה יתירה), צריכא (לאשמועינן): אף על גב דאמרי ליה (דאפילו אמרו ליה קמאי) "קני על מנת להקנות" (והדר איהו ובטיל לחבריה - לא משתרי האי בתרא, דמהו דתימא שליחא שוויהנהו? - קא משמע לן: כיון דלא קנה איהו לאשתרויי, לא מצי לאקנויי).

בעא מיניה אביי מרבה: חמשה ששרויין בחצר אחת, ושכח אחד מהן ולא עירב, כשהוא מבטל רשותו - צריך לבטל לכל אחד ואחד או לא?

אמר ליה: צריך לבטל לכל אחד ואחד.

בעא מיניה אביי מרבה: חמשה ששרויין בחצר אחת, ושכח אחד מהן ולא עירב, כשהוא מבטל רשותו - צריך לבטל לכל אחד ואחד או לא?

אמר ליה: צריך לבטל לכל אחד ואחד.

איתיביה: 'אחד שלא עירב' (כגון שלשה דיוורין בחצר, השנים עירבו והשלישי לא עירב) - נותן רשותו לאחד שעירב; שנים שעירבו נותנין רשותן לאחד שלא עירב (מבטל לאחד מן המערבין, ומותר, דהאי בהדי חבריה עירב; אלמא: אין צריך לבטל אלא לאחד, דכולהו הוו כחד); ושנים שלא עירבו - נותנין רשותן לשנים (הדרים עמהן) שעירבו או לאחד שלא עירב (או ליחיד שלישי הדר עמהן ולא עירב לא הוא ולא הן); אבל לא אחד שעירב (עם אחד) נותן רשותו לאחד שלא עירב (ליחיד שלישי שדר עמהן ולא עירב, דכי בטיל ליה איהו רשותיה - אכתי איכא חבריה דאסר עליה), ואין שנים שעירבו נותנין רשותן לשנים שלא עירבו (כדאמרינן לעיל: שנים אין נוטלין רשות); קתני מיהת רישא 'אחד שלא עירב נותן רשותו לאחד שעירב', היכי דמי?: אי דליכא אחרינא בהדיה - בהדי מאן עירב? אלא פשיטא דאיכא אחרינא בהדיה, וקתני 'אחד שלא עירב נותן רשותו' לאחד שעירב' [ולא צריך לבטל לשניהם שעירבו]! ורבה?

הכא במאי עסקינן? - דהוה ומית. (ועל כרחך דרבה - בשיירא שחנתה בבקעה והקיפוח חצר ונטו שם איש אהלו מוקי לה, דכי מת - אין ליורשיו שם כלום, דאי בחצר ממש - הא איכא יורשין, וכיון דאילו הוה אבוהון קיים הוה אסר - אינהו נמי אסרי.)

[עיי' תוספות ד"ה הכא במאי עסקינן דהוה ומית]

אי דהוה ומית - אימא סיפא: 'אבל אין אחד שעירב נותן רשותו לאחד שלא עירב', ואי דהוה ומית - אמאי לא? אלא פשיטא דאיתיה; ומדסיפא איתיה - רישא נמי איתיה!

מידי איריא? הא כדאיתא והא כדאיתא! תדע (מרישא דהוה ומית עסקינן: דאי איתיה - צריך להאי לבטוליה ליה) דקתני סיפא דרישא (מרישא דמתניתא עד 'אבל כו' חדא בבא היא; הלכך סיפא דההיא - קרי ליה 'סיפא דרישא'): 'ושנים שלא עירבו - נותנין רשותן לשנים שעירבו'; לשנים - אין, לאחד - לא (דצריך לבטל לכל אחד ואחד)!

ואביי אמר: מאי 'לשנים'? - לאחד משנים.

אי הכי - ליתני 'לאחד שעירב' (כדתנא ברישא, ואנא ידענא דתרי ניהו: דאין עירוב בלא שנים) או לאחד שלא עירב?! (או לאחד שלא עירב - סיפא דההיא היא, דהכי תנא: לשנים שעירבו או לאחד שלא עירב;)

קשיא.

'אחד שלא עירב נותן רשותו לאחד שעירב' (השתא מפרש לה לכולה, אמאי אצטרך למיתנייהו לכולהו);

לאביי - דאיתיה, וקא משמע לן דאין צריך לבטל רשות לכל אחד ואחד;

לרבה - דהוה ומית, ולא גזור זימנין דאיתיה (כלומר: אי קשיא כיון דמית, פשיטא דמבטל ליה להאי דפייש, דהא קתני לה סיפא דאפילו שנים מבטלין ליחיד).

'ושנים שעירבו - נותנין רשותן לאחד שלא עירב' - פשיטא (פשיטא דהא ליכא למגזר דלמא אתי יחיד לבטולי להו, דאי מבטל להו - שפיר דמי, דהא עירבו, וכיון דאורי ביחיד דמצי לבטולי - מה לי חד מה לי תרי)!

מהו דתימא 'כיון דלא עירב - ליקנסיה' (דמרישא לא נפקא לן, דרישא איירי דהאי דלא עירב בטיל להנך דעירבו)? - קא משמע לן.

'ושנים שלא עירבו נותנין רשותן לשנים שעירבו': לרבה תנא סיפא לגלויי רישא (דבדהוה ומית עסקינן; רישא - דקתני לאחד שעירב, דאילו איתיה לאידך - בעי לבטולי ליה, כדקתני בהך סיפא); לאביי (דמתוך הך סיפא 'מאי לשנים - לאחד משנים' - למה לי דתנייה, הא תנא ליה רישא דיחיד מבטל לאחד משנים, מה לי חד מבטל מה לי תרין מבטלין?) - שנים שלא עירבו איצטריכא ליה: סלקא דעתא אמינא 'לגזר, דלמא אתי לבטולי להו'? - קא משמע לן.

'או לאחד שלא עירב' למה לי?

מהו דתימא 'הני מילי (דכל הני בטולין דלעיל) היכא דמקצתן עירבו ומקצתן לא עירבו, אבל היכא דכולן לא עירבו - ליקנסיהו כדי שלא תשתכח תורת עירוב (מן התינוקות הבאים אחרי כן)'? - קא משמע לן.

'אבל אין אחד שעירב נותן רשותו לאחד שלא עירב'; לאביי תנא סיפא (דלא איצטריך, דהא פשיטא דאיכא חד דלא בטיל ליה רשותיה, אלא להכי תנייה: לגלויי רישא (לאשמועינן דכולה מתניתא - בדאיתנהו לתרוייהו המערבין עסקינן, ואפילו הכי קתני רישא דרישא 'אחד שלא עירב נותן רשותו לאחד שעירב': דאין צריך לבטל רשותיה לכל אחד, ואיהו לא אסר אחריה); לרבה, אידי דתנא רישא ('אחד שלא עירב נותן רשותו לאחד שעירב') - תנא נמי סיפא (תנא הך סיפא: דאיפכא - לא, ולעולם רישא בדהוה ומית, וסיפא בדאיתנהו).

'ואין שנים שעירבו נותנין רשותן לשנים שלא עירבו' - הא תו למה לי (פשיטא דאסרי אהדדי)?

לא, צריכא דבטיל ליה חד מינייהו לחבריה; מהו דתימא לשתרי ליה? - קא משמע לן: כיון דבעידנא דבטיל לא הוו שריותא בהא חצר - לא. (ולעיל פרישנא לה.)

'ואין שנים שלא עירבו נותנין רשותן לשנים שלא עירבו' - הא תו למה לי?

לא, צריכא דאמרי "קני על מנת להקנות" (ממשנה יתירה נפקא לן, דאי לאו הכי לא איצטריך למיתנייה, ולעיל פרישנא לה).

בעא מיניה רבא מרב נחמן: יורש (ששכח אביו ולא עירב, ומת בשבת, ולא ביטל רשותו) - מהו שיבטל (היורש) רשותו?;

(עירובין ע, ב)

היכא דאי בעי לערובי מאתמול מצי מערב - בטולי נמי מצי מבטל (כלומר: אביו, שהיה אתמול ראוי לערב, היה יכול לבטל), אבל האי - כיון דאי בעי לערובי מאתמול לא מצי מערב (דלא היה לו חלק בה), לא מצי מבטל? או דלמא יורש כרעיה דאבוה הוא?

אמר ליה: אני אומר מבטל, והני דבי שמואל תנו 'אין מבטל'.

איתיביה: 'זה הכלל: כל שמותר למקצת שבת - הותר לכל השבת, וכל שנאסר למקצת שבת - נאסר לכל השבת, חוץ ממבטל רשות' (מפרש לה ואזיל):

'כל שהותר למקצת שבת מותר לכל השבת' - כגון (שתי חצירות ופתח אחד ביניהם) עירב דרך הפתח (ועירבו על ידי אותו פתח) ונסתם הפתח (ובשבת נפלה כנגדו מפולת, ונסתם), עירב דרך חלון ונסתם חלון (מותרים להשתמש מזו לזו על ידי זריקה ודרך חורין קטנים: דאף על גב דאין עירוב בין שתי חצירות בלא פתח, כדתנן (לקמן) (עירובין ע"א) בחלון שבין שתי חצירות, הכא: שבת, הואיל והותרה - הותרה);

'זה הכלל' - לאתווי מבוי שניטלו קורותיו או לחייו (בשבת: אף על גב דאשתקול מחיצות ידיה - שרי, הואיל ואישתרי בין השמשות; ומרישא לא שמעינן לה: דהתם איתנהו למחיצות, אבל הכא לא; והכי אמרינן לה בשילהי פירקא קמא (עירובין י"ב));

'כל שנאסר למקצת שבת נאסר לכל השבת כולה' - כגון שני בתים בשני צידי רשות הרבים, והקיפום נכרים מחיצה בשבת (דאסורין לבטל זה לזה כדי שישתמש בה אחד מהן, דהואיל ואי הוּו בעו ערובי מאתמול לא מצו מערבי; אבל אי לא הוה התם אלא חד בית - שרי, דמחיצה הנעשית בשבת - מחיצה היא);

'זה הכלל' לאתווי מאי? - לאתווי מת נכרי בשבת (זה הכלל' דרישא נמי קאי אסיפא: לאתווי מת נכרי בשבת; דכיון דאי בעו לערובי מאתמול לא מצו מערבי - השתא נמי לא מבטלי; ומרישא דסיפא לא שמעינן לה אי לא אתיא ב'זה הכלל', דהתם לא מצו לערובי מאתמול כלל, אבל הכא מצו לערובי על ידי שכירות), וקתני 'חוץ ממבטל רשות' (ששכח ולא עירב; אף על פי שנאסר למקצת שבת - יש לו תקנה בשבת) - (ומדלא קתני 'חוץ משבטל רשות ויורש' - שמע מינה יורש לא) איהו אין, יורש - לא!

אימא 'חוץ מתורת ביטול רשות' (ויורש בכלל, דכרעיה דאבוה הוא, ותורת ביטול נוהגת בו).

איתיביה: 'אחד מבני חצר שמת והניח רשותו לאחד מן השוק: מבעוד יום' (שעדיין לא קנה עירובו של ראשון) - (הרי זה מן השוק) אוסר (ואף על פי שאינו דר כאן, כדתניא לקמן בהאי פירקא: מי שיש לו בית התבן ובית הבקר בחצר חבירו - אוסר עליו), משחשיכה - אינו אוסר (שהרי הותר למקצת שבת); ואחד מן השוק (שהיה לו בית דירה בחצר זו) שמת והניח רשותו לאחד מבני חצר: מבעוד יום - אינו אוסר (שהרי יערב זה עם שכניו); משחשיכה (דאינו יכול לערב) - אוסר', (ואי יורש מבטל רשות) אמאי אוסר? ניבטיל?! מאי 'אוסר' נמי דקתני? - עד שיבטל. תא שמע: 'ישראל וגד שרויין במגורה אחת' (מגורה - גורן הוא, וחלוק בחדרים, והיה לכל אחד פתחו בחצר, ואוסרין זה על זה), זמת גד מבעוד יום (גר שמת ואין לו יורשין - המחזיק בנכסיו זכה בהן)

(עירובין ע"א, א)

אף על פי שהחזיק ישראל אחר בנכסיו (לקמן פריך: מאי אף על פי שהחזיק כו') - אוסר (המחזיק על הדר); משחשיכה (שכבר קנה עירוב), אף על פי שלא החזיק ישראל אחר - אינו אוסר' (פריך לקמן: כי לא החזיק הוה ליה זה דר יחיד, וליכא דאסר עליה, והאי דאסר - משום דהחזיק הוא, והכי איבעי ליה למיתני: אם החזיק ישראל אחר בנכסיו - אוסר); הא - גופא קשיא: אמרת 'מבעוד יום אף על פי שהחזיק': ולא מיבעיא כי לא החזיק? אדרבה: כי לא החזיק לא אסר?! אמר רב פפא: אימא 'אף על פי שלא החזיק' (מבעוד יום מיד, והמתין עד שחשיכה, ואיכא היתר למקצת שבת - אוסר, כדמפרש לקמן: הואיל והיה לו כח להחזיק בה מבעוד יום אם ירצה - נמצאת רשות זו תלויה ועומדת, ולא הוה 'הותר למקצת שבת') - 'והא 'אף על פי שהחזיק' קתני?

הכי קאמר (וחסורי מיחסר, והאי אף על פי' - אשלא החזיק קאי, והאי 'החזיק' דקתני - 'היה לו להחזיק' קאמר): אף על פי שלא החזיק מבעוד יום אלא משחשיכה, כיון דהוה ליה להחזיק מבעוד יום - אוסר; משחשיכה, אף על פי שלא החזיק ישראל אחר - אינו אוסר' 'אף על פי שלא החזיק ישראל אחר', ולא מיבעיא כי החזיק? אדרבה! כי החזיק - אסר!?

אמר רב פפא: אימא 'אף על פי שהחזיק' (אינו אוסר, הואיל והותר למקצת שבת) - 'והא 'אף על פי שלא החזיק' קתני?

(חסורי מיחסר, והאי אף על פי' - אשהחזיק קאי, ושלא החזיק' דקתני -) הכי קאמר: אף על פי שהחזיק משחשיכה, כיון דלא הוה ליה להחזיק מבעוד יום (שלא היתה רשות זו תלויה בין השמשות אלא מוחזקת לגר, אם היה זה בא להחזיק - לא היה יכול) - (לא היה יכול, היתר היה בה למקצת שבת) אינו אוסר;

קתני מיהת רישא אוסר; אמאי אוסר? ניבטל!?

מאי 'אוסר' דקתני? - עד שיבטל.

רבי יוחנן אמר: מתניתא (הני תרתי מתניתא בתרייתא דאמרי יורש אוסר) מני? - בית שמאי היא, דאמרי אין ביטול רשות בשבת, דתנן [עירובין 9"ו מ"ד]: 'מאימתי נותנין רשות? בית שמאי אומרים: מבעוד יום, ובית הלל אומרים: משתחשק'.

אמר עולא: מאי טעמא דבית הלל? - נעשה כאומר "כלך אצל יפות" (גבי תורם את של חבירו שלא מדעת תניא (בבא מציעא כב, א): 'בא בעל הבית ומצאו שהוא תורם, ואמר לו כלך אצל יפות', אם יש לו יפות מהן - תרומתו תרומה', דגלי אדעתיה דניחא ליה, ואמרינן כמאן דשוויה שליח מעיקרא דמי; הכי נמי: כיון דבטיל השתא - גלי דעתיה דמעיקרא בשריותא ניחא ליה, אלא ששכח ולא עירב, ולא הוה ליה אקנויי רשותא בשבת)!

אמר אביי: מת נכרי בשבת, מאי 'כלך אצל יפות' איכא? אלא הכא - בהא קמיפלגי: דבית שמאי סברי ביטול רשות - מיקנא רשותא הוא, ומיקנא רשותא בשבת אסור (דדמי למקח וממכר), ובית הלל סברי: אסתלוקי רשותא בעלמא הוא, ואסתלוקי רשותא בשבת שפיר דמי.

משנה:

בעל הבית שהיה שותף לשכניו (שבמבוי, לשם שותפות בעלמא, ולא לשם שיתוף [מבואות]), לזה ביין ולזה ביין (בגמרא מוקי לה בכלי אחד) - אינן צריכין לערב; לזה ביין ולזה בשמן (אין זה שיתוף אחד, ואין יכול לסמוך עליו - שהרי חלוק בשני כלים) - צריכין לערב; רבי שמעון אומר: אחד זה ואחד זה - אינן צריכין לערב.

גמרא:

אמר רב: ובכלי אחד (שכולן היה שותפותן בכלי אחד, אבל בשני כלים - לא, ואף על גב דאמרי בית הלל בפרק 'מי שהוציא והו' (עירובין מט, א): עירוב הנתון בשני כלים - כשר, התם הוא: דמעיקרא לשם עירוב גבו ומליוה למנא ואייתר, אבל הכא - דלאו לשם שיתוף הוה - בכלי אחד - אין, בשני כלים - לא).

אמר רבא: דיקא נמי דקתני 'לזה ביין ולזה בשמן צריכין לערב' אי אמרת בשלמא רישא בכלי אחד וסיפא בשני כלים - שפיר, אלא אי אמרת רישא בשני כלים וסיפא בשני כלים - מה לי יין ויין מה לי יין ושמן?

אמר ליה אביי: יין ויין ראוי לערב (הלכך, אף על פי דלא ערביה - סמכינן עליה), יין ושמן אין ראוי לערב.

רבי שמעון אומר אחד זה ואחד זה אין צריכין לערב:

ואפילו לזה ביין ולזה בשמן (הא לא חזי לעירוב)?

אמר רבה: הכא במאי עסקינן? - בחצר שבין שני מבואות (ולא בשיתוף דמבוי אחד קאמר, אלא עם זה נשתתפה ביין, ועם זה בשמן, ושני עירובין הן), ורבי שמעון

לטעמיה (דאמר: חצר אחת יכולה לערב שני עירובין עם שני מבואות, ואף על פי שלא שיתפו שני המבואות יחד, הכא נמי: אף על פי שאין השיתוף מחובר יחד, ולא הותרו מבואות זה עם זה - היא מותרת עם שניהם, ולא גזרינן דילמא אתי לאפוקי כלים ששבתו במבוי זה למבוי זה דרך חצר זו), דתנן (בפרק מי

'שהוציאוהו' [עירובין פ"ד מ"ו]): 'אמר רבי שמעון: למה הדבר דומה? - לשלש

חצירות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרשות הרבים; עירבו שתים

החיצונות עם האמצעית - היא מותרת עמהן והן מותרות עמה,

ושתים החיצונות אסורות זו עם זו' (ולרבנן דמתניתין, אם נשתתפה ביין ובכלי

אחד - הוה להו שני המבואות כמי שנשתתפו יחד, ושפיר דמי; אבל לזה ביין ולזה בשמן - דתרי עירובי ניהו,

כיון דשני המבואות אסורין זה עם זה - היא נמי אסורה עמהן, ושניהן אסורין עמה, דקתני בפרק 'מי שהוציאוהו'.

אמר ליה אביי: מי דמי? התם קתני 'שתים החיצונות אסורות',

הכא קתני 'אין צריכין לערב' כלל!?

מאי 'אין צריכין לערב'? - שכנים בהדי בעל הבית, אבל שכנים

בהדי הדדי (אם רוצין בני מבוי זה להשתמש בזה) צריכין לערב (ולתת כולן פת בחצר

זו)! (ואית דמפרשי מתניתין מילי מילי קתני, ורבי שמעון לאו אמילתייהו קאי, דאילו רבנן - בחצר שבין

שני מבואות, אפילו לזה ביין ולזה ביין לא; זו פירשתי, וראשון נראה בעיני.)

(עירובין עא, ב)

ורב יוסף אמר (לעולם במבוי אחד כדמעיקרא, ודקאמרת לרבי שמעון היכי הוה חד עירוב?):

רבי שמעון ורבנן - בפלוגתא דרבי יוחנן בן נורי ורבנן קא

מיפלגי (רבי שמעון כרבי יוחנן [בן נורי] סבירא ליה), דתנן [סבול יום פ"ב מ"ה]: 'שמך שצף על גבי יין (ושל תרומה הן), ונגע טבול יום בשמן - לא פסל אלא שמן כלבד; ורבי יוחנן בן נורי אומר: שניהן חיבורין זה לזה'; רבנן - כרבנן, ורבי שמעון - כרבי יוחנן בן נורי.

תניא: 'רבי אלעזר* בן תדאי אומר: אחד זה ואחד זה צריכין לערב.'

[*כך ברש"י; במכילתא בשלח פרשת שירה פרשתא א: אליעזר בן תדאי]

ואפילו לזה ביין ולזה ביין (בתמיה)?

אמר רבה: זה בא בלגינו ושפך וזה בא בלגינו ושפך (וכן זה, עד שמלאו חבית) - כולי עלמא לא פליגי דהוי עירוב (ואפילו שלא לשם שיתוף עשו מתחילה - סומכין עליו, שהרי הביא כל אחד יין); כי פליגי כגון שלקחו חבית של יין בשותפות: רבי אלעזר בן תדאי סבר אין ברירה (והוי להו כמי שנשתתפו במעות: שלא הוברר יין לכל אחד ואחד), ורבנן סברי יש ברירה.

רב יוסף אומר: רבי אלעזר בן תדאי ורבנן - בסומכין על שיתוף במקום עירוב קמיפלגי: דמר (בן תדאי סבר) סבר: אין סומכין (ובן תדאי מודה דמבוי מותר), ומר סבר סומכין (רבנן סברי: כיון דנשתתפו במבוי - אין צריכין לערב חצירות זו עם זו, ומותרין להוציא מזו לזו דרך פתחים שבניהם, שהרי שיתוף המבוי שהן פתוחות בו מחבר, וסומכין על שיתוף המבוי תחת עירוב של חצר);

אמר רב יוסף: מנא אמינא לה (דבהכי פליגי)? - דאמר רב יהודה אמר רב: הלכה כרבי מאיר (דאין סומכין על שיתוף במקום עירוב), ואמר רב ברונא אמר רב: הלכה כרבי אלעזר בן תדאי; מאי טעמא (סבירא ליה לרב בתרוייהו)? לאו משום דחד טעמא הוא (לאו משום דתרוייהו חדא מלתא וחד טעמא אמרי)?

אמר ליה אביי: ואי חד טעמא - תרתי הילכתא למה לי (למה ליה לרב למימר בתרוייהו? בשלמא הלכה כרבי מאיר - איצטריך: דאי מדברי אלעזר, הוה אמינא: 'טעמא דרבי אלעזר לאו משום דאין סומכין על שיתוף, אלא משום דסבר אין מערבין בחצירות ביין, כדקאמר רבי מאיר לקמן, והאי שיתוף דבן תדאי - דיין הוא, כדקתני מתניתין: 'לזה ביין ולזה ביין' - הלכך לא סמכין עליה בחצירות, אבל היכא דנשתתפו בפת - סומכין; קא משמע לן הלכה כרבי מאיר, דאוקמא רב גידל אמר רב לקמן בנשתתפו בפת - ואפילו הכי אסר רבי מאיר! אלא כיון דאמר הלכה כרבי מאיר, דאפילו בפת לא סמכין עליה - הלכה כרבי אלעזר למה לי)?

הא קא משמע לן: דלא עבדינן כתרי חומרי בעירובין (מדאיצטריך ליה לרב למימר הלכה כבן תדאי - אשמעינן דלא עבדינן כתרי חומרי דחד תנא בעירובין, ורבי מאיר תרי חומרי אמר: אין סומכין בחצירות על שיתוף מבוי, בין שנשתתפו בפת ובין שנשתתפו ביין, ופליגי רבנן עליה בפת, ומודו ליה בשנשתתפו ביין, ורבנן דמתניתין דהכא אוקימנא דאפילו בנשתתפו ביין אמרי דסומכין; אשתכח דמחמיר תרי חומרי, ורב סבירא ליה כוותיה בתרוייהו, ולא מצי לאקבועי הלכתא כוותיה בתרי חומרי, הלכך אשמעינן הלכה כבן תדאי בחדא מינייהו: דאין סומכין בחצירות על שיתוף המבוי ביין, וכי הדור איפלוג רבי מאיר ורבנן בפת - אשמעינן הלכה כרבי מאיר).

מאי 'רבי מאיר' ומאי 'רבנן'?

דתניא: 'מערבין בחצירות כפת, ואם רצו לערב ביין - אין

מערבין' (דעירוב - משום דירה הוא: לערב דירתן לעשותן אחת, כדאמר בפרק 'מי שהוציאוהו' (עירובין

מט,א), ודירתו של אדם אינו נמשך אחר היין אלא אחר פיתו); משתתפין במבוי ביין (דשיתוף דמבוי אינו אלא לשתיף רשות החצירות שבמבוי, ולא רשות הבתים, וחצר - לאו בית דירה הוא), וכל

שכן) אם רצו להשתתף כפת (דחשיב טפי) - משתתפין; מערבין בחצירות

(הפתוחות מזו לזו) ומשתתפין במבוי (אף על פי שעירבו דרך פתחיהן - צריכין להשתתף במבוי להתיר המבוי, ואם לאו - חצירות מותרות מזו לזו, ומבוי אסור: דאין סומכין על עירוב במקום שיתוף, ולא על שיתוף במקום עירוב היכא דלא עירבו בני חצר לעצמן), שלא לשכת תורת עירוב מן

התינוקות, שיאמרו 'אבותינו לא עירבו' (שאם יסמכו על זה - תורת עירוב

ישתכח) - דברי רבי מאיר (אבל עירבה כל חצר לעצמה ונשתתפו כולם במבוי - אף על פי שלא עירבו חצירות זו עם זו - שיתוף המבוי מחברן, ומטלטלין מזו לזו בין דרך המבוי בין דרך פתחים, דתנן:

'שהמבוי לחצירות כחצירות לבתים': מה עירוב החצר משוי לבתים חדא, אף שיתוף המבוי משוי חצירות

חדא); וחכמים אומרים: או מערבין או משתתפין.

פליגי בה רב נחומי ורבה: חד אמר: כפת דכולי עלמא לא פליגי

דבחדא סגי (דהא פת חזי הכא והכא, ובין למר ובין למר סומכין על שיתוף במקום עירוב), כי

פליגי ביין (כשנשתתפו ביין במבוי: דלרבי מאיר לא סמכין עליה בעירובי חצירות: דאין מערבין לחצירות ביין; ולרבנן שרי - ואף על גב דדין בחצר לא חזי, מגו דחזי למלתיה בשיתוף - סמכין עליה בחצר,

דמודית לן דסומכין על שיתוף במקום עירוב, ותרוייהו אית להו דסומכין במבוי על עירובי חצירות, שהוא לעולם של פת);

(עירובין עב,א)

וחד אמר: **ביין דכולי עלמא לא פליגי דבעינן תרתי** (אפילו רבנן מודו דלא סמכינן עליה בחצר דלא אמרין מגו), **כי פליגי בפת** (ופליגי בין בשיתוף בין בעירוב, דלרבי מאיר אין סומכין על זה במקום זה).

מיתיבי: 'וחכמים אומרים: או מערבין או משתתפין'; מאי? לאו או מערבין בחצר בפת או משתתפין במבוי ביין (וקשיא למאן דאמר ביין לא פליגי)?

אמר רב גידל אמר רב: הכי קאמר: או מערבין בחצר בפת ומותרין כאן וכאן, או משתתפין במבוי בפת (דמשתתפין דומיא דמערבין קתני) **ומותרין כאן וכאן.**

אמר רב יהודה אמר רב: הלכה כרבי מאיר;

ורב הונא אמר: מנהג כרבי מאיר;

ורבי יוחנן: אמר נהגו העם כרבי מאיר.

(**הלכתא ומנהג ונהגו**, בפרק בתרא דתענית (כ"ב) מפורש: **הלכה** - דרשינן בפירקא: הלכה כרבי מאיר; **מנהג** - מדרש לא דרשינן, אורויי מורין ליחיד הבא לימלך; **נהגו** - אורויי נמי לא מורין, ואי עבוד - לא מחינן בהו.)

משנה:

חמשה חבורות ששבתו בטרקלין אחד (וחלקוהו לחמשה, וכולן יש להן פתח מן הטרקלין לחצר וצריך לערב עם שאר בני חצר):

בית שמאי אומרים: עירוב לכל חבורה וחבורה (בית שמאי אומרים - רשויותיהן חלוקין, וצריך לכל חבורה ליתן פת בעירוב החצר, דהוה להו כחמשה בתיים; והוא הדין דאם באו להוציא מרשות זו לזו - צריכין עירוב ביניהן);

ובית הלל אומרים: עירוב אחד לכולן (אין מחיצה זו חילוק רשות, דמחיצה שפלה היא, כדמפרש בגמרא, הלכך: עירוב אחד לכולן; ובתוך הטרקלין נמי מוציאין מזו לזו בלא עירוב, שהטרקלין מחברין; וכיון דביניהן אין צריך עירוב - נעשה אחד מהן שליח לכולן, דאמרין לקמן: 'חמשה שגבו את עירובן', כלומר: ששרויין בחמשה בתיים בחצר, ועירבו ביניהן והוה להו חדא, ואם באין לערב עם אחרים - עירוב אחד לכולן);

ומודים בזמן שמקצתן שרויין בחדרים או בעליות שהן צריכין עירוב לכל חבורה וחבורה (דהוה להו כחמשה בתיים; ולא דמו לחמשה שגבו את עירובן: שהרי לא עירבו ביניהן).

גמרא:

אמר רב נחמן: מחלוקת (בשרשויותיהן חלוקות) במסיפס (מחיצה נמוכה של חתיכות עצים; דהתם - לבית הלל בית אחד הוא, ודמו לחמשה שגבו את עירובן, דהני נמי כמי שעירבו דמי), **אבל במחיצה עשרה - דברי הכל עירוב לכל חבורה וחבורה.**

איכא דאמרי אמר רב נחמן: אף במסיפס מחלוקת (דלא תימא בית שמאי במחיצה עשרה - הוא דאסרי, ובמסיפס מודו, אלא: אפילו במסיפס נמי אסרי).

פליגי בה (אמתניתין קאי) **רבי חייא ורבי שמעון ברבי: חד אמר מחלוקת (בית שמאי ובית הלל) במחיצות המגיעות לתקרה, אבל מחיצות שאין מגיעות לתקרה** (אפילו הן עשרה) - **דברי הכל עירוב אחד לכולן** (ופליגי אתרווייהו לישני דרב נחמן: דהא לישנא קמא קאמר דבמחיצה עשרה מודו דחלוק הוי, והכא אמרין אפילו במגיעות לתקרה פליגי; וללישנא בתרא קאמר דבמסיפס נמי פליגי, ואסרי בית שמאי, והכא אמרי דאפילו במחיצות עשרה לא אסרו, אלא במחיצות המגיעות לתקרה); **וחד אמר: מחלוקת במחיצות שאין מגיעות לתקרה, אבל מחיצות המגיעות לתקרה - דברי הכל צריכין עירוב לכל חבורה וחבורה.**

(**עירובין ע"ב, ב**)

מיתיבי: 'אמר רבי יהודה הסבר' (על שם חורפיה קרי ליה הכי): לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על מחיצות המגיעות לתקרה שצריכין עירוב לכל חבורה וחבורה; על מה נחלקו? - על מחיצות שאין מגיעות לתקרה: שביית שמאי אומרים עירוב לכל חבורה וחבורה, ובית הלל אומרים עירוב אחד לכולן'; למאן דאמר במחיצות המגיעות לתקרה מחלוקת - תיובתא, ולמאן דאמר במחיצות שאין מגיעות לתקרה מחלוקת - סייעתא; להך לישנא דאמר רב נחמן מחלוקת במסיפס (אבל במחיצות מודו בית הלל) - תיובתא (דהא בהדיא קתני דבמחיצות שרו); (אלא) להך לישנא דאמר רב נחמן אף במסיפס מחלוקת (דקאמר דבמסיפס נמי אסרי בית שמאי) - לימא תהוי תיובתא (מי לימא דתהוי הא תיובתיה: דקתני במחיצות הוא דפליגי, הא במסיפס - מודו)?

אמר לך רב נחמן: פליגי במחיצה והוא הדין במסיפס, והאי דקא מיפלגי במחיצה - להודיעך כחן דבית הלל. וליפלגי במסיפס להודיעך כחן דבית שמאי? כח דהיתרא עדיף.

אמר רב נחמן אמר רב: הלכה כרבי יהודה הסבר (דבמחיצות המגיעות לתקרה - מודו).

אמר רב נחמן בר יצחק: מתניתין [עירובין פ"ו מ"ו] נמי דיקא, דקתני 'ומודים בזמן שמקצתן שרויין בחדרים ובעליות שצריכין עירוב לכל חבורה וחבורה'; מאי 'חדרים' ומאי 'עליות'? אילימא 'חדרים' = חדרים ממש (שלא היו מחוברין מעולם) ו'עליות' = עליות ממש, פשיטא! אלא לאו כעין חדרים כעין עליות, ומאי ניהו מחיצות המגיעות לתקרה? - שמע מינה!

תנא: 'במה דברים אמורים (דאסרי בית שמאי)? - כשמוליכין את עירובן למקום אחר (באחד משאר בתי החצר), אבל אם היה עירובן בא אצלן (אבל אם היו שאר בני החצר מביאין פיתן לטרקלין) - דברי הכל עירוב אחד לכולן.' (והאי תנא - מדקא מפליג בין מקום אחד לבא אצלן - סבירא ליה טעמיהו דבית שמאי ובית הלל לאו במחיצות פליגי, אלא אפילו לבית שמאי נמי טרקלין מחברן ואין צריך עירוב ביניהם, והוה להו כחמשה שגבו את עירובן, וסבירא להו דחמשה שעירבו את חצירן ובאין לערב עם חצר אחרת - אם מוליכין שם את עירובן - אין אחד מהן שליח לכולן, אלא כולן צריכין ליתן פת, ואם עירוב בא בבית אחד מהן - כולן שוין שם; והנך דטרקלין נמי: כיון דרשות אחת היא - להני דמו; דאי לבית שמאי רשויות חלוקות הן, והן לא עירבו, כי עירוב בא אצלן - מאי הוי?)

כמאן אזלא הא דתניא: 'חמשה (שדרין בחצר ועירבו את חצירן) שגבו את עירובן כשמוליכין את עירובן למקום אחר - עירוב אחד לכולן'? כמאן? כבית הלל!

ואיכא דאמרי: 'במה דברים אמורים? - כשהיה עירוב בא אצלן, אבל אם היו מוליכין את עירובן למקום אחר - דברי הכל צריכין עירוב לכל חבורה וחבורה'; (ובהא פליגי: דבית שמאי סברי: אף על פי שרשות אחת היא, דמי לחמשה שעירבו ועירוב בא אצלן - אפילו הכי כולוהו בעי לערובי; ובית הלל סברי: כיון דעירוב בא אצלן - לא.)

כמאן אזלא הא דתניא 'חמשה שגבו את עירובן, כשמוליכין את עירובן למקום אחר - עירוב אחד לכולן'? כמאן? דלא כחד!

משנה:

האחין (השותפין - לא גרסינן) שהיו אוכלין על שלחן אביהם וישנים בבתיהם (והם ואביהם ואחרים דרין בחצר אחת) - צריכין עירוב לכל אחד ואחד (אם רוצין לערב עם שאר בני החצר; וטעמא מפרש בגמרא); לפיכך: אם שכח אחד מהם ולא עירב - מבטל את רשותו (צריך לבטל את רשותו); אימתי?

בזמן שמוליכין עירובן במקום אחר (לתתו באחד מבתי שאר בני החצר: דהואיל והוזקקו לעירוב - אמרינן בגמרא: מגו דשאר דיורין אסרי - אינהו נמי אסרי, וצריכין כולן ליתן פת הואיל וחלוקין דיוריהן בלינה, ומקבלי פרס הן, כדמוקי בגמרא: שאין אוכלין בבית אביהן ממש), אבל אם היה עירוב (כל החצר) בא אצלן (בא לבית אביהן, שלא הוזקקו לעירוב, דאמרינן ב'מי שהוציאוהו' (עירובין מט, א): בית שמניחין בו עירוב - אין צריך ליתן את הפת, והם כולם נמשכין בו), או שאין עמהן דיורין בחצר (שאינן דיורין מזיקין אותן לעירוב) - אינן צריכין לערב (דכיחידים הן).

גמרא:

שמע מינה: מקום לינה גורם (דאי הוו ישנים בבית אביהן - אפילו מוליכין עירובן למקום אחר לא הוו צריכין לערובי אלא אביהם, ונימא תיהוי תיובתיה דרב, דאמר לקמן בשמעתין 'מקום פיתא גורם', והרי אלו אוכלין בבית אביהם וחשבין להו חלוקין) !?

אמר רב יהודה אמר רב: במקבלי פרס שנו (הוצאה מבית אביהם, ואין אוכלין על שולחנו ממש).

תנו רבנן: 'מי שיש לו בית שער, אכסדרה ומרפסת כחצר חבירו - הרי זה אין אוסר עליו <את> בית התכן <ואת> בית הבקר בית העצים ובית האוצרות - הרי זה אוסר עליו; רבי יהודה אומר: אינו אוסר אלא מקום דירה בלבד;

אמר רבי יהודה: מעשה בכך נפחא שהיו לו חמש חצרות באושא, ובא מעשה לפני חכמים, ואמרו: אינו אוסר אלא בית דירה בלבד. 'בית דירה' ? סלקא דעתך? אלא אימא 'מקום דירה'. מאי 'מקום דירה'? רב אמר:

(עירובין עג, א) מקום פיתא (שהוא אוכל שם); ושמואל אמר: מקום לינה. מיתיבי [תוספתא עירובין פ"ג מ"ט (ליברמן)]: 'הרועים, והקייצין' (שומרי תאנים השטוחים בשדה ליבשן לקציעות), והבורגנין, ושומרי פירות, בזמן שדרכן ללין בעיר (במקום שאוכלין, אף על פי שקדש עליהן היום בשדה) - הרי הן כאנשי העיר (יש להן מן העיר אלפים לכל רוח, וכל העיר להן כארבע אמות); בזמן שדרכן ללין בשדה (אף על פי שאוכלין בעיר) - יש להם אלפים לכל רוח (אין מודדין להן אלא מן השדה)! ? התם אנן סהדי דאי ממטו להו ריפתא התם - טפי ניחא להו (הואיל וצריכין לשמור שהרי ישנים שם כל הלילה). אמר רב יוסף: לא שמיע לי הא שמעתא (דאמר רב 'מקום פיתא גורם'). אמר ליה אביי: את אמרת ניהלן (רב יוסף חלה ושכח תלמודו, והיה אביי תלמידו מזכירו), ואהא אמרת ניהלן: 'האחיך שהיו אוכלין על שלחן אביהן וישנים בבתיהן - צריכין עירוב לכל אחד ואחד', ואמרינן לך: שמע מינה מקום לינה גורם! ואמרת לן עלה: אמר רב יהודה אמר רב: במקבלי פרס שנו.

תנו רבנן: 'מי שיש לו חמש נשים מקבלות פרס מבעליהן' (וכל אחת יש לה דירה לבדה עמו בחצר) וחמשה עבדים מקבלין פרס מרביהן: רבי יהודה בן בתירה מתיר בנשים ואוסר בעבדים (שאינן נמשכין אחריו); רבי יהודה בן בבא מתיר בעבדים ואוסר בנשים. אמר רב: מאי טעמא דרבי יהודה בן בבא? - דכתיב (דניאל ב, מט) [ודניאל בעא מן מלכא ומני על עבידתא די מדינת בבל לשדרך מישך ועבד נגו] ודניאל בתרע מלכא (בכל מקום שהוא - חשיב ליה בתרע מלכא); פשיטא בן אצל אביו - כדאמרן; אשה אצל בעלה ועבד אצל רבו - פלוגתא דרבי יהודה בן בתירה ורבי יהודה בן בבא; תלמיד אצל רבו (דר עמו בחצר, ומקבל פרס הימנו) - מאי? תא שמע, דרב בי רבי חייא (כשהיה מקבל פרס מבי רבי חייא) אמר: אין אנו צריכין לערב, שהרי אנו סומכין על שולחנו של רבי חייא! ורבי חייא בי רבי אמר: אין אנו צריכין לערב, שהרי אנו סומכין על שולחנו של רבי!

בעא מיניה אביי מרבה: חמשה שגבו את עירובן, כשמוליכין את עירובן למקום אחר (לחצר אחרת) - עירוב אחד לכולן? או צריכין עירוב לכל אחד ואחד? (אביי לא שמיע ליה ההיא מתניתא דתניא לעיל (עירובין עב, ב): 'חמשה שגבו את עירובן', אי נמי: שמיע ליה, ומיבעיא ליה הלכתא מאי, משום דאוקימנא לה בפלוגתא; אמר ליה: עירוב אחד לכולן. והא אחין (דמתניתין) - דכי גבו דמו (דהא קתני אם אין עמה דיוורין - אין צריכין לערב), וקתני 'צריכין עירוב לכל אחד ואחד'? הכא במאי עסקינן? - כגון דאיכא דיוורין בהדיהו (ומוליכין דמתניתין - אפילו בחצר שלהן קאמר: שמערבין עם דיוורין שעמהן): דמגו דהני אסרי (והזיקוהו לעירוב) - הני נמי אסרי (איש על אחיו). הכי נמי מסתברא, דקתני [במשנתנו] 'אימתי? - בזמן שמוליכין את עירובן במקום אחר, אבל אם היה עירובן בא אצלם - או שאין דיוורין עמהן כחצר - אין צריכין לערב'!

שמע מינה. (אבל שתי חצירות ופתח ביניהם, וגבו אלו עירובן לעצמן והותרה חצירן, ואלו לעצמן והותרה חצירן, או שדרין באחת מהן אב ובניו בלא דיוורין אחרים, ובאו לערב זו עם זו - הואיל ואין אוסר עליהן וליכא מגו - אחד נעשה שליח לכולן; דיקא נמי דטעמא משום מגו, דקתני: 'או שאין עמהן כו' - הא יש עמהן - דאיכא מגו - צריכי, וטעמא דרישא משום דיוורין הוא.) בעא מיניה רב חייא בר אבין מרב ששת: בני בי רב דאכלי נהמא בבאגא (בית אושפיזא בבקעה) ואתו ובייתי (לנים) כבי רב (בית המדרש, ובתוך

אלפים אמה הוא), כי משחין להו תחומא (אלפים לכל רוח) - מבי רב משחין להו? או מבאגא משחין להו (ולא מבי רב, דבתר פיתא אזלינן, או דילמא: מקום ליה גורם)?

אמר ליה: משחין מבי רב.

והרי נותן את עירובו בתוך אלפים אמה, ואתי וביית בביתיה - דמשחין ליה תחומא מעירוביה?

בההוא אנן סהדי ובהדא אנן סהדי: בההוא אנן סהדי דאי מיתדר ליה התם - ניחא ליה (הואיל והוא צריך ללכת מחר לאותה הרוח, אי הוה ליה הלילה הזה בית דירה ללון במקום עירוב - טפי הוה ניחא ליה), ובהדא אנן סהדי דאי מייתו להו ריפתא לבי רב ניחא להו טפי.

בעי רמי בר חמא מרב חסדא: אב ובנו, הרב ותלמידו - כרבים דמו (לענין שתי חצירות זו לפניו מזו, ודריסת הרגל הפנימית על החיצונה, ותנן במתניתין (עירובין עה,א): אם היו של יחידים: שיחיד דר בפנימית, דהויא 'רגל המותרת במקומה אינה אוסרת שלא במקומה', ואם של רבים, ולא עירבה פנימית לעצמה - דהויא 'רגל האסורה במקומה' - אוסרת על החיצונה, אפילו עירבה חיצונה לעצמה) או כיחידים דמו: צריכין עירוב (בשאינן דיורין אחרים עמהן) או אין צריכין עירוב? מבוי שלהן ניתר בלחי וקורה או אין ניתר בלחי וקורה (דקיימא לן: אין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהו בתים וחצירות פתוחים לתוכו, ואם תימצא לומר הני כיחידים דמו - הכא מי חשבינן שתי חצירות אחת של אב ואחת של בן כחדא חצר, ולא מישתרי מבוי דידהו)?

אמר ליה: תניתוה: 'אב ובנו, הרב ותלמידו, בזמן שאין עמהן דיורין - הרי הן כיחידים, ואין צריכין לערב (לערב חצירות), (ואף על גב דאין צריכין - מכל מקום פתוחות לו [למבוי]) ומבוי שלהן ניתר בלחי וקורה'!

משנה:

חמש חצירות פתוחות זו לזו ופתוחות למבוי: עירבו בחצירות (אף מזו לזו) ולא נשתתפו במבוי - מותרין בחצירות ואסורין במבוי (דאין סומכין על עירוב במקום שיתוף [בדפוס וילנא יש במקום זה שרטוט])

(עירובין עג, ב)

(המשך המשנה)

ואם נשתתפו במבוי - מותרין כאן וכאן (בגמרא מתוך לה); עירבו בחצירות ונשתתפו במבוי, ושכח אחד מבני חצר ולא עירב (בחצירו, להתיר חצירו, אבל בשיתוף היה לו חלק) - מותרין כאן וכאן (השתא משמע דסומכין; ובגמרא מתוך לה); מבני מבוי ולא נשתתף - מותרין בחצירות ואסורין במבוי: שהמבוי לחצירות כחצר לבתים (כשם שאסור להוציא מן הבתים לחצר בלא עירוב - כך אסור להוציא מן החצר למבוי בלא שיתוף; ולא תימא דלא דמו: דבית וחצר זו רשות היחיד וזו רשות הרבים, אבל חצר ומבוי שניהן רשויות של רבים הן).

גמרא:

מני?

רבי מאיר היא, דאמר: בעינן עירוב ובעינן שיתוף. אימא מציעתא: 'ואם נשתתפו במבוי - מותרין כאן וכאן' - אתאן לרבנן, דאמרי בחדא סגיא?! הא - לא קשיא: 'ואם נשתתפו נמי' קאמר (ואקמייתא קאי: ואם נשתתפו אף במבוי קאמר).

אימא סיפא: 'עירבו בחצירות ונשתתפו במבוי, ושכח אחד מבני חצר ולא עירב - מותרים כאן וכאן'; היכי דמי?: אי דלא בטיל - אמאי מותרים (באותה חצר, הא רבי מאיר לית ליה סומכין על שיתוף)? אלא פשיטא, דבטיל; אימא סיפא: 'שכח אחד מבני מבוי ולא נשתתף' (אחת מן החצירות לא נשתתפה עם חברתה במבוי) - מותרין בחצירות ואסורין במבוי ואי דבטיל - אמאי אסורין במבוי? וכי תימא קסבר רבי מאיר אין ביטול רשות במבוי, והא תניא (לעיל בפירקין גבי צדוקי): 'שהרי ביטל לכם רשותו - דבוי דבי מאיר! אלא פשיטא דלא בטיל; ומדסיפא דלא בטיל - רישא (הא דקתני שכח אחד מבני חצר) נמי דלא בטיל (וקתני מותרים, אלמא: סומכין על השיתוף)!

ר' ישא (דקתני: 'עירבו בחצירות ולא נשתתפו במבוי - אסורין במבוי אלא אם כן נשתתפו נמי במבוי')
 וסיפא (דקתני: 'מבני מבוי ולא נשתתפו אסורין במבוי') רבי מאיר, מציעתא (דקתני: מבני
 חצר ולא עירב כו') רבנן?
 כולה רבי מאיר היא (ומציעתא אמאי סומכין בני אותה חצר על השיתוף? - משום דרובן
 עירבו), וטעמא מאי אמר רבי מאיר בעינן עירוב ובעינן שיתוף? -
 שלא לשכח תורת עירוב מן התינוקות; והכא, כיון דרובה עירבו -
 לא משתכחא.

אמר רב יהודה: רב לא תני 'פתוחות זו לזו' (וכל עירבו בחצירות' דמתניתין
 = עירבו כל חצר לעצמה קאמר; ו'מותרין בחצירות' דקתני = מותרין בני חצר לעצמן קאמר);
 וכן אמר רב כהנא: רב לא תני 'פתוחות זו לזו'.
 איכא דאמרי: רב כהנא גופיה לא תני 'פתוחות זו לזו'.
 אמר ליה אביי לרב יוסף: מאי טעמא דלא תני 'פתוחות זו לזו'?
 קסבר: כל שיתוף שאין מכניסו ומוציאו דרך פתחים במבוי (כל שיתוף
 שאין כל אחד ואחד מכניס חלקו דרך פתח חצירו למבוי, ודרך מבוי יוליוכהו לחצר שהיא מונח בו) - לא
 שמה שיתוף (שאם יכניסוהו דרך פתחים שמחצר לחצר - אין נראה כשיתוף מבוי; והכא נמי חייש רב
 דילמא מעיילי ליה דרך פתחים שביניהן).

איתיביה: 'בעל הבית שהיה שותף לשכניו: לזה כיון ולזה כיון -
 אין צריכין לערב' (והא הכא דלקחו חבית בשותפות, ולא נכנסה אלא לאותה חצר לבדה)!!?
 התם דאפקיה ועייליה (לחבית בכל החצירות, ומהן למבוי, ומשם לחצר שהונח שם; ולא לשם
 שיתוף). (ושנינוא דחיקא הוא, ולא הוי מסקנא הכי!)

איתיביה: 'כיצד משתתפין במבוי וכו' (תיובתא קא מוטיב ממתניתין דפרק 'חלון'
 דלקמן (עירובין פ"ז מ"ד דף ע"ב), דקתני התם: 'כיצד משתתפין במבוי? - מניח את החבית ואומר: "הרי זה לכל בני
 מבוי", ומזכה להן כו'; והא הכא דחד מזכה מדידה לכולהו, ולא נכנסה לחצרותיהן)?
 התם נמי דאפקיה ועייליה.

מתקיף לה רבה בר חנן: אלא מעתה, הקנה לו פת בסלו - הכי נמי
 דלא הוי שיתוף? וכי תימא הכי נמי, והא אמר רב יהודה אמר רב:
 'בני חבורה שהיו מסובין וקדש עליהן היום - הפת שעל שלחן
 סומכים עליה משום עירוב' ואמרי לה 'משום שיתוף', ואמר רבה:
 'לא פליגי: כאן במסובין בבית, כאן במסובין בחצר (מסובין בבית -
 סומכין משום עירוב החצר, כדאמר לקמן (עירובין פ"ה), עירובי חצירות בבית שבחצר; מסובין בחצר - סומכין
 משום שיתוף, דשיתופי מבואות מותר להניחן בחצר שבמבוי, אבל משום עירוב לא, דבית בעינן: דעירוב משום
 דירה, וחצר לאו בר דירה הוא)!!?

אלא טעמא דרב, דקא סבר: אין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהו
 בתים וחצירות פתוחים לתוכו.

גופא אמר רב: אין מבוי ניתר בלחי וקורה

(עירובין עד, א)

עד שיהו בתים וחצירות פתוחין לתוכו (בתים לחצירות - שני בתים לכל חצר, ושתי
 חצירות למבוי; והנך - כיון דכולן פתוחין זו לזו ומערבות יחד דרך פתחיהם - חדא תשיב להו; ולית ליה לרב
 הא דתניא לעיל: אב ובנו - מבוי שלהן ניתר בלחי וקורה; [אלא סובר רב] דכל היכא דלא בעי לערובי,
 אי נמי בעי לערובי ומצי לערובי בלא שיתוף מבוי - לא משתרי ההוא מבוי בלחי וקורה עד שתהא שם חצר
 אחת שאינה פתוחה לחברותיה, או שתי שורות של חצירות אחת לצידו זה ואחת לצידו אחר והמבוי ביניהן,
 שאינן יכולות להתערב אלא על ידי מבוי);

ושמואל אמר: אפילו בית אחד וחצר אחת (בית בלא חצר, וחצר שבית אחר פתוח
 לה);

ורבי יוחנן אמר: אפילו חורבה (אפילו חורבה מכאן, וחצר מכאן, דאין חצר בלא
 בית).

אמר ליה אביי לרב יוסף: אמר רבי יוחנן אפילו בשביל של כרמים
 (פתוח למבוי מכאן, וחצר מכאן)?

אמר ליה: לא אמר רבי יוחנן אלא בחורבה דחזי לדירה, אבל שביל
 של כרמים - דלא חזי לדירה - לא.

אמר רב הונא בר חיננא: ואזדא רבי יוחנן לטעמיה, דתנן [עירובין פ"ט
 מ"א]: 'רבי שמעון אומר: אחד גגות ואחד קרפפות ואחד חצרות -

רשות אחת הן לכלים ששבתו לתוכן (כולן רשות אחת לסלטל כלים ששבתו בגג זה לגג
 חבירו; ונלא אמרין: כשם שדיורין חלוקין למטה כך חלוקין למעלה); וכלים ששבתו בחצר זו מוציאין

לחברתה, וכן לקרפף, וכן לחצר, ולקרפף מן הגגין, הואיל וכולן רשות שאינה דירה היא) ולא לכלים
 ששבתו בתוך הבית (ואין צריך לערב מחצר לחצר אלא בשביל כלים ששבתו בבית שבחצר זו,

להוציאם לחצר אחרת) , ואמר רב: הלכה כרבי שמעון (שהחצירות מוציאים מזו לזו בלא עירוב), והוא שלא עירבו (בני החצירות כל אחת לעצמה, ואסור להוציא מן הבתים לחצר: דכיון דאין מצויין כלי הבית בחצר - ליכא למיגזר אי מפקת כלים ששבתו בחצר לחברתה - אתו לאפוקי נמי כלים ששבתו בבית שהוציאן מחצר זו לחצר אחרת) אבל עירבו - גזרינן דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים לחצר; ושמואל אמר: בין עירבו ובין לא עירבו; וכן אמר רבי יוחנן: 'הלכה כרבי שמעון בין עירבו ובין לא עירבו' - אלמא לא גזרינן דילמא אתי לאפוקי מאני דבתים (שבחצר זו) לחצר (אחרת) - הכא נמי לא גזרינן דילמא אתי לאפוקי מאני דחצר לחורבה (דרך מבוי, והרי רשות אחרת היא, שיש לה בעלים; ובמבוי לא נשתתפו - שהרי אינה אוסרת, כדתניא לעיל בפירקין: אינו אוסר אלא מקום דירה בלבד, דהיינו מקום פיתא או מקום לינה) .

יתיב רב ברונא וקאמר להא שמעתא (דאמר שמואל לעיל 'אפילו בית וחצר'); אמר ליה רבי אלעזר: בר בי רב! אמר שמואל הכי? אמר ליה: אין!
אמר ליה: אחוי לי אושפיזיה (דאיזיל ואישייליה לשמואל) !
אחוי ליה; אתא לקמיה דשמואל, אמר ליה: אמר מר הכי?
אמר ליה: אין!
והא מר הוא דאמר 'אין לנו בעירובין אלא כלשון משנתינו: שהמבוי לחצירות כחצר לבתים' (דייקין לישנא: דחצירות, ולא 'חצר') ?
אישתיק .
קבלה מיניה (שמואל, והדר ביה לגביר) או לא קבלה מיניה?
תא שמע: דההוא מבואה דהוה דייר ביה איבות בר איהי, עבד ליה לחייא ושרא ליה שמואל;

(עירובין עד, ב)
אתא רב ענן (לאחר מות שמואל), שדיה (הפיל הלחי), אמר: מבואה דדיירנא ביה ואתינא משמיה דמר שמואל, ניתי רב ענן בר רב נישדיה מן (ישליכנו ממנו) ? (ומשום דלא הוה ביה אלא בית וחצר אסר עליה, כרב); שמע מינה לא קיבלה מיניה!
לעולם אימא לך קיבלה מינה, והכא - (להכי שרא ליה שמואל): חזנא הוא דהוה אכיל נהמא בביתיה (שהיה לו במקום אחר) ואתי ביתי כבי כנישתא (דהוה פתוח להווא מבואה; והשתא - כי שדייה רב ענן - לא הוה חזנא ביית בהווא בי כנישתא); ואיבות בר איהי סבר (דשמואל - לאו משום חזנא שרייה, ד) מקום פיתא גרים (והא לא הוה אכיל בבי כנישתא), ושמואל לטעמיה, דאמר מקום לינה גרים (והוה להו שתי חצירות) .

אמר רב יהודה אמר רב: מבוי שצידו אחד נכרי וצידו אחד ישראל (ומבוי ביניהם) - (אם יש בתי ישראל אצל ביתו של ישראל זה, פתוחות לרשות הרבים ולא למבוי, וחלונות ביניהם) אין מערבין אותו דרך חלונות להתירו דרך פתחים למבוי (אין מערבין זה עם זה דרך חלונותיהם להוציא כליהם למבוי דרך פתחו של זה שפתוח למבוי; וטעמא מפרש לקמיה [בדפוס וילנא יש במקום זה שרטוט]) .
אמר ליה אביי לרב יוסף: אמר רב אפילו בחצר (ישראל ונכרי דרין בה, ובתי ישראל אצל ביתו של ישראל זה פתוחות לרשות הרבים, ולא בחצר, שאסור לערב דרך חלונות להוציא כליהם דרך ביתו של זה לחצר; להכי נקט 'חלונות' - שאין דרך בני אדם לעשות פתחים גדולים מבית לבית) ?
אמר ליה: אין, דאי לא אמר (אף בחצר), מאי הוה אמינא טעמא דרב (מאי תיסק אדעתך דלישתי חצר ממבוי) ? משום דקסבר אין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהו בתים וחצירות פתוחין לתוכו (והכא - חדא חצר הוא דפתיחא ליה, דדירת נכרי לאו שמה דירה); (וכי תימא) ותרת למה לי (הא אמרה רב לעיל: אין המבוי ניתר כו') ? - צריכא: דאי מההיא

(עירובין עה, א)
הוה אמינא (להא מילתא): 'דירת נכרי שמה דירה'; קא משמע לן דדירת נכרי לא שמה דירה; ואי מהכא - הוה אמינא 'לא ידענא בתים כמה' (כלומר: אי מהא - הוה אמינא: נהי דבחצירות שמעינן מינה דבתרתי סגי, מדנקט 'צידו אחד נכרי' - הא תרווייהו ישראלים שרי, אבל בתים - לא ידענא כמה לכל חצר) - קא משמע לן ('בתים וחצירות'): 'בתים' = תרין (סתם 'בתים' = שנים, סתם 'חצירות' = שתיים) .

השתא דאמר רב 'אפילו חצר', טעמא דרב דקא סבר: אסור לעשות (לדור) יחיד במקום נכרי (שלא ילמד ממעשיו; לפיכך לא יערבו אלו עמו ולא ישתמשו עמו במבוי, כדי שיהא יחיד, ויירא מן הנכרי שלא יהרגנו, ויצא) !
אמר רב יוסף: אי הכי - היינו דשמענא ליה לרבי טבלא דאמר (בהא מילתא דרב): 'נכרי' 'נכרי' תרי זימני, ולא ידענא מאי אמר (השתא ודאי מפרש למלתיה דרב הוה: מבוי שצידו אחד עובד כוכבים - אין מערבין אותו כולו משום דאסור לעשות יחיד במקום עובד כוכבים; לשון אחר: חד למבוי וחד לחצר) .

משנה :

שתי חצירות, זו לפני זו (פנימית פתוחה לחיצונה, וחיצונה לרשות הרבים, ודריסת רגלה של פנימית על החיצונה לצאת לרשות הרבים); עירבה הפנימית (לעצמה, לטלטל בחצירה) ולא עירבה החיצונה - הפנימית מותרת והחיצונה אסורה; החיצונה ולא הפנימית - שתיהן אסורות (דהויא פנימית 'רגל האסורה במקומה', ואוסרת בדריסת רגלה על החיצונה);
עירבה זו לעצמה וזו לעצמה - זו מותרת בפני עצמה וזו מותרת בפני עצמה (קסברי דרגל המותרת במקומה - אינה אוסרת);
רבי עקיבא אוסר החיצונה, שדריסת הרגל אוסרתה (רבי עקיבא סבר אף רגל המותרת אוסרת במקום שלא עירבה שם);
וחכמים אומרים: אין דריסת הרגל אוסרתה; (בגמרא מפרש לה:);
שכח אחד מן החיצונה ולא עירב - הפנימית מותרת והחיצונה אסורה; מן הפנימית ולא עירב - שתיהן אסורות (דהויא פנימית 'רגל האסורה');
נתנו עירובן במקום אחד (שעירבו שתיהן זו עם זו; והאי 'במקום אחד' מפרש בגמרא שנתנוהו בחיצונה), ושכח אחד, בין מן הפנימית בין מן החיצונה, ולא עירב - שתיהן אסורות (דפנימית נמי אסורה לטלטל בחצירה, משום דלא מציא למיחד דשא ואסתלוקי מחיצונה לאשתמושי באנפי נפשה, דהא ליתא לעירובה גבה: דאותו עירוב המתין בחצירן - הוליקוהו בחיצונה);
ואם היו של יחידים (שאין בפנימית אלא אחד, ובחיצונה אחד) - אינן צריכין לערב (זה עם זה משום דריסת הרגל: דכיון דיחיד הוא, והפנימית הויא רגל המותרת ואינה אוסרת; וסתמא כרבנן; ואם היו שנים - אפילו בחיצונה גזרינן, דילמא אתי למישרי שנים בפנימית ואחד בחיצונה) .

גמרא :

כי אתא רב דימי, אמר רבי ינאי: זו דברי רבי עקיבא, דאמר 'אפילו רגל המותרת במקומה אוסרת שלא במקומה', אבל חכמים אומרים: כשם שרגל המותרת אינה אוסרת - כך רגל האסורה אינה אוסרת. (וממתניתין מותבין ליה לקמיה.)

תנן: 'עירבה חיצונה ולא פנימית - שתיהן אסורות' (הא עירבה נמי פנימית - תרוייהו שריין, אלמא: רגל המותרת לא אסרה) - מני? אילימא רבי עקיבא, מאי איריא רגל אסורה? אפילו רגל מותרת נמי (דקתני סיפא גבי עירבו שתיהן כל אחת לעצמה, דבי עקיבא אוסר את החיצונה; ומשום לאשמועינן היא גופה לא איצטריך, דמסיפא נפקא לן: דהשתא [רגל] מותרת אסרה, אסורה מיבעיא) ! אלא לאו רבנן ?!
לעולם רבי עקיבא (ולא תידוק מינה 'עירבה לא אסרה', אלא היא גופה קא משמע לן דרגל האסורה אוסרת), (ודקא קשיא לך 'מסיפא נפקא' - אין הכי נמי, אלא הא אשמועינן ברישא, והדר אמר:) ולא זו אף זו קתני (לא זו בלבד אסר רבי עקיבא, דהויא רגל האסורה, אלא אף זו: עירבה זו לעצמה וזו לעצמה, דפנימית רגל המותרת היא - אפילו הכי רבי עקיבא אוסר החיצונה) .
תנן: 'עירבה זו לעצמה וזו לעצמה - זו מותרת בפני עצמה וזו מותרת בפני עצמה'; טעמא דעירבה (פנימית, דהויא 'רגל המותרת'), הא לא עירבה - שתיהן אסורות (דרגל האסורה - אוסרת, דהא ליכא למידק 'הא לא עירבה חיצונה המעורבת מותרת, ושאינה מעורבת אסורה', דהא פשיטא דשאינה מעורבת אסורה, דהא כבר תני לה לעיל מתניתין! ואי משום היא גופה לאשמועינן רגל המותרת אינה אוסרת - לאשמועינן רגל האסורה - וליתני: 'כגון עירבה חיצונה ולא פנימית - חיצונה מותרת', וכל שכן האי! אלא ודאי דוקא קתני); והא האי תנא דאמר 'רגל המותרת אינה אוסרת, רגל האסורה אוסרת' - מני הא? :
אילימא רבי עקיבא היא - אפילו רגל המותרת נמי [אוסרת] ! אלא - לאו רבנן היא? ! ועוד: מדסיפא רבי עקיבא (דהא רבי עקיבא אהא מילתא פליג) - רישא לאו רבי עקיבא!
כולה רבי עקיבא היא, וחסורי מיחסרא והכי קתני: עירבה זו לעצמה וזו לעצמה - זו מותרת בפני עצמה וזו מותרת בפני עצמה;

במה דברים אמורים? - שעשתה דקה (פנימית עשתה דלת קטנה לפני פתחה, וסילקה דריסת רגלה מחיצונה), אבל לא עשתה דקה - חיצונה אסורה, דברי רבי עקיבא, שרבי עקיבא אוסר את החיצונה, מפני שדריסת הרגל אוסרת; וחכמים אומרים: אין דריסת הרגל אוסרת (ואתרווייהו מילי דרבי עקיבא פליגי, ואפילו ארישא דקתני 'חיצונה ולא פנימית שתיהן אסורות', ונטרוה לרבי עקיבא עד דאסקיה למלתיה, והדר איפליגו עליה).

מתיב רב כיבי בר אביי: 'ואם היו של יחידים - אין צריכין לערב' הא של רבים צריכין לערב, אלמא רגל המותרת במקומה אינה אוסרת, רגל האסורה אוסרת!

ועוד, מתיב רבינא: 'שכח אחד מן החיצונה ולא עירב - הפנימית מותרת וחיצונה אסורה; שכח אחד מן הפנימית ולא עירב - שתיהן אסורות' טעמא - דשכח (אחד מן הפנימית), הא לא שכח שתיהן מותרות, אלמא רגל המותרת אינה אוסרת, רגל האסורה אוסרת (והא דלא כרבי עקיבא, דאי כרבי עקיבא - אי עירבו שתיהן נמי אסר על החיצונה! אלא לאו - רבנן, ובשכח אסרי, אלמא: רגל האסורה אוסרת) !

אלא כי אתא רבין אמר רבי ינאי: שלש מחלוקות בדבר: תנא קמא סבר: רגל המותרת אינה אוסרת, רגל האסורה אוסרת; רבי עקיבא סבר: אפילו רגל המותרת אוסרת; ורבנן בתראי סברי: כשם שרגל מותרת אינה אוסרת, כך רגל האסורה אינה אוסרת.

נתנו עירובין במקום אחד ושכח אחד בין מן הפנימית [בין מן החיצונה, ולא עירב - שתיהן אסורות]: מאי 'מקום אחד'?

<סימן חיצונה עצמה בבית יחידאה רבינא דלא משכח בפנים??>

אמר רב יהודה אמר רב: חיצונה (דהתם פנימית אסורה משום שכחה דחיצונה, דליכא למימר תסתלק מינה ותשמש - דליתיה לעירובה גבה, וחיצונה מיתסרא בשכחה דפנימית, משום רגל האסורה, אבל נתונה בפנימית - חיצונה הוא דמיתסרא בשכחה דפנימית, משום רגל האסורה, אבל פנימית לא מיתסרא משום שכחה דחיצונה, דאחדא דשא ומשתמשא), ומאי קרו לה 'מקום אחד'? - מקום המיוחד לשתיהן;

(עירובין עה, ב)

תניא נמי הכי (כרב יהודה, דהא מקום אחד דמתניתין בחיצונה קאמר): [תוספתא עירובין פ"ה הלכות כו-כו] [ליברמן] 'נתנו עירובין בחיצונה ושכח אחד בין מן החיצונה ובין מן הפנימית ולא עירב שתיהן אסורות' (כדפרשין); [הלכה כו] נתנו עירובין בפנימית ושכח אחד מן הפנימית ולא עירב - שתיהן אסורות (דחיצונה מיתסרא בשכחה דפנימית, דלא מצי אסתלוקי מינה; ועוד: דליתיה לעירובה גבה); מן החיצונה ולא עירב - שתיהן אסורות, דברי רבי עקיבא (ולא אמרינן 'תסתלק פנימית מינה' - כדמפרש לקמיה: דעירוב החיצונה המונח לתוכה מרגילה שם), וחכמים אומרים: בזו פנימית מותרת (דמשום שכחה דחיצונה לא מיתסרא, אלא אחדא דשא ומסתלקא מינה) וחיצונה אסורה'.

אמר ליה רבה בר חנן לאביי: מאי שנא לרבנן, דאמרי 'פנימית מותרת' - משום דאחדא דשא ומשתמשא - לרבי עקיבא נמי תיחד דשא ותשמש?

אמר ליה: עירוב מרגילה.

לרבנן נמי עירוב מרגילה?

דאמרה "לתקוני שיתפתיך ולא לעוותיך".

לרבי עקיבא נמי תימא 'לתקוני שיתפתיך ולא לעוותיך'?

דאמרה לה "מבטלינן לך רשותי" (וכי אמר רבי עקיבא 'פנימית אסורה' - עד שתבטל לה חיצונה רשות הרגל עירובה קאמר); ורבנן [סוברים] אין ביטול רשות מחצר לחצר (ואי אמרת תיסר עלה - מעוותא לה, הלכך אמרה לה: לתקוני שיתפתיך ולא לעוותיך).

לימא שמואל ורבי יוחנן (דאיפלגו לעיל בפרקין [עירובין סח, א] בבטול מחצר לחצר) - בפלוגתא דרבנן ורבי עקיבא קא מיפלגי, דשמואל אמר כרבנן ורבי יוחנן דאמר כרבי עקיבא?

אמר לך שמואל: אנא - דאמרי אפילו לרבי עקיבא: עד כאן לא קאמר רבי עקיבא הכא אלא בשתי חצירות זו לפניו מזו, דאסרן אהדי (על ידי הרגל העירוב, ומתוך שאוסרין - מבטלין) (וכי אמרי אנא [שמואל] - בשתי חצירות ופתח

ביניהן, ולא עירבו, והוצרכה זו לטלטל לרשות של זו - אין מבטלין), אבל התם - מי קא אסרן אהדדי?

ורבי יוחנן אמר: אנא דאמרי אפילו לרבנן (דרבנן נמי מודו דיש ביטול, ואפילו הכי עיוות קרי ליה): עד כאן לא קאמרי רבנן הכא אלא דאמרה לה (פנימית) "אדמבטלת לי קא אסרת עלאי" (בעוד שלא בטלתה - את אוסרת עלי, הלכך דל אנת ודל ביטולך, דלא בעינא ליה), אבל התם מי קאסרת עלה (מי קאסרת חצר על חברתה בפתח שביניהן בלא עירוב, דאי אמרת תבטיל ניהוי עיוות)?

ואם היו של יחידים [אינן צריכין לערב]:
אמר רב יוסף: תני רבי 'היו שלשה' (בין [בסד הכל בתוך] שתי החצירות) - אסורין' (ולא מיבעיא שנים בפנימית - דהויא רגל האסורה, אלא אפילו שנים בחיצונה - אסור עד שעירבו שתיהן יחד, גזירה משום רבים בפנימית).
אמר להו רב ביבי: לא תציתו ליה (למאי דתני לה משמיה דרבי)! (דלאו מתניתין היא אלא שמענתא היא): אנא אמריתה ניהלה, ומשמיה דרב אדא בר אהבה אמריתה ניהלה, (ומן הטעם הזה אמרתי לו): הואיל ואני קורא בהן רבים בחיצונה (גזרינן משום רבים בפנימית)! (רב יוסף חלה ושכח תלמודו);
אמר רב יוסף: מריה דאברהם! 'רבים' ב'רבי' איחלף לי (הטעם שאמר לי 'רבים' בחיצונה' נתחלף לי ב'רבי' כששכחתי הדבר בחליי, וחזרתי לגירסתי הראשונה נזכרתי שהוזכר לי 'רבים' בדבר, וסבור הייתי שנאמר לי בשם רבי)!

ושמואל אמר: לעולם מותרות, עד שיהו שנים בפנימית ואחד בחיצונה.

אמר רבי אלעזר: ונכרי הרי הוא כרבים (אם דר נכרי בפנימית, ושני ישראלים בחיצונה - אוסרת דריסת רגלו עליהן עד שישכיר; ואליבא דשמואל אמרה רבי אלעזר למילתיה, דאי לרב אדא - מאי איריא נכרי, אפילו ישראל נמי אסר כי הוו שנים בחיצונה? והא ליכא למימר דביחיד בחיצונה אסר - דהשתא אפילו דר עמו בחצר עצמה, הא קיימא לן כרבי אליעזר בן יעקב, דאמר 'עד שיהו שני ישראלים אוסרין זה על זה', דריסת רגלו לא כל שכן דלא אסרה); מאי שנא ישראל דלא אסר: דמאן דידע (שהוא שם יחידי וידע שאין רגל המותרת אוסרת) - ידע, ומאן דלא ידע (שהוא דר שם יחידי) - סבר עירובי עירב (סבר דאין דריסת הרגל אוסרת, אי נמי: עירוב של פנימים וחיצונים מועיל במקום נכרי בלא שכירות, ולא נפקא מינה חורבה)? נכרי נמי אמרינן ידע ידע דלא ידע סבר אגירי אוגר!
סתם נכרי, אי איתא דאוגר - מיפעא פעי (קלא אית ליה, והני לא איגור).

אמר רב יהודה אמר שמואל: עשרה בתים זה לפנים מזה (חיצון פתוח לחצר, וכולן דריסת רגלו עליו, ופנימי דורס על כולן, שאין לו יציאה אלא דרך זו) - פנימי נותן את עירובו ודיו (כולן נעשין בית שער לו, ואינן אוסרין על בני חצר אלא פנימי לבדו, כדאמרן בפירקין (עירובין עבב), והדר שם אינו אוסר; הלכך, כשבאין שאר דיורין הפתוחין לחצר ולערב את חצירן - פנימי זה נותן פת, והשאר אין צריכין);

ורבי יוחנן אמר: אפילו חיצון (צריך ליתן את הפת).

חיצון - בית שער הוא?

חיצון של פנימי (בית התשיעי לחצר [הפנימי ביותר הוא העשירי])!
במאי קמיפלגי?

מר סבר בית שער דיחיד שמיה בית שער, ומר סבר לא שמיה בית שער.

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוא אמר רב: שתי חצירות ושלשה בתים ביניהן (בית זה פתוח לחצר זו, וזה לזו, ובית אמצעי פתוח לשני הבתים): זה בא דרך זה ונותן עירובו בזה (בן חצר זו בא דרך בית הפתוח לו ונתן עירובו באמצעי, ועשה בית הפתוח לו כבית שער לעבור דרך עליו לאמצעי), וזה בא דרך זה ונותן עירובו בזה (וכן בן חצר האחרת עשה בית הפתוח לו כבית שער, ועירב באמצעי חצר האחרת) -

(עירובין עו, א)

זה נעשה בית שער לזה, וזה נעשה בית שער לזה (כל בית נעשה בית שער לחצר שהוא פתוח לו); אמצעי הוה ליה 'בית שמניחין בו עירוב' ואין צריך ליתן את הפת (אין אחד מדיורי הבתים האלה צריך ליתן פת, אלו משום בית שער, ואמצעי משום בית שמניחין בו עירוב).

בדיק להו רחבה לרבנן (מנסה אם חכמו להשיב): שתי חצרות ושני בתים ביניהם (ואין בני שתי החצירות רוצין לערב זו עם זו, אלא כל אחת לעצמה, וכל חצר לא הניחה עירובה בבית הפתוח לה, אלא עשאתו בית שער, והניח עירובה בבית הפתוח לחברתה), זה בא דרך זה

ונתן עירובו בזה, וזה בא דרך זה ונתן עירובו בזה - קנו עירוב או לא (ודאי אי תרוייהו בית שער משוינן - אין אחד מהן עירוב: דהנותן את עירובו בבית שער, תנן לקמן (עירובין פ"ח מ"ד דף פה, ב) דאינו עירוב, ואי תרוייהו בית גמור - אין אחד מהן עירוב, שהרי בית זה מפסיק בין חצר לעירובה, והוא לא עירב עמה ואינה יכולה להביא עירובה לתוכה דרך בית זה) ? : מי משוינן להו לגבי דהאי בית ולגבי דהאי בית שער [בית] (מי משוינן לכל בית לגבי חצר הסמוכה לו כבית שער, שלא לאסור עליו, וגבי חצר האחרת שעשאתו בית גמור והניח בו עירובה - משוינן לה כי בית למיקני עירובה) ? אמרו ליה: שניהן לא קנו עירוב (טעמא מפרשי ואזלי), מה נפשך: אי בית שער משוינת ליה - 'הנותן את עירובו כבית שער, אכסדרה ומדפסת - אינו עירוב' (עירובין פ"ח מ"ד) ! אי בית משוינת ליה - קא מטלטל לבית דלא מערב ליה (קא מטלטל כל חצר בבית דלא מערב ליה) ! ומאי שנא מדרבא, דאמר רבא: אמרו לו שנים: "צא וערב עלינו" לאחד עירב עליו מבעוד יום ולאחד עירב עליו בין השמשות; זה שעירב עליו מבעוד יום נאכל עירובו בין השמשות, וזה שעירב עליו בין השמשות נאכל עירובו משתחשך - שניהם קנו עירוב' (אלמא: משום דבין השמשות ספק הוא, וספק דדבריהם להקל, ועירוב מדבריהם הוא: לגבי האי שנאכל עירובו בין השמשות משוינן ליה ליליא ואמרינן 'כבר קנה עירוב', ולגבי האי שעירב עליו בין השמשות - משוינן ליה יום, ועדיין הוה לו שהות לקנות שביתה) ! הכי? השתא: התם - ספק יממא ספק ליליא, לא מינכרא מילתא (ולא הוו מילי דרבנן כי חוכא ואיטלולא); אבל הכא (הנך בתים - הא קיימי קמן), אי דלגבי דהאי בית - לגבי דהאי בית, אי לגבי דהאי בית שער - לגבי דהאי נמי בית שער (ואי משוינן הכא הכי והכא הכי - הויין מילי דרבנן כי חוכא ואיטלולא, ולא ניתן פה לצדוקים לרדות) .

הדרן עלך הדר